

Typer af drab i Danmark

Resumé

Denne rapport omhandler drab i sager, hvor der er faldet dom i sagen, og hvor mindst én person er fundet skyldig. Rapporten beskriver forskellige karakteristika ved disse drab og typer af drab, som gør det muligt at belyse, hvilke typer af drab der begås i Danmark, set ud fra sager med fældende afgørelse, samt hvor udbredte typerne er. Undersøgelsen er primært baseret på oplysninger fra udskrifter af domme, som er afsagt i perioden fra slutningen af 2012 til og med 2017.¹ Alene sager, hvor mindst én gerningsmand er fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 237 manddrab, § 238 barnedrab eller § 246 vold med døden til følge, er inkluderet. 150 ofre og 156 gerningsmænd er omfattet af analyserne. Rapportens analyse er opdelt i to dele. Den første del består af en deskriptiv analyse, hvor drabene beskrives ud fra forskellige karakteristika ved gerningsmænd og ofre, såsom køn, alder, herkomst, relation mellem offer og gerningsmand, motiv, drabsmetode m.v., samt ud fra en drabstypologi skabt af European Homicide Monitor (EHM). I rapportens anden del præsenteres drabstypologier skabt ud fra mønstre i karakteristika ved de enkelte drab via metoden latent klasseanalyse.

Udvalgte deskriptive resultater:

- **Køn:** Gerningsmændene er i 87 pct. af tilfældene mænd, mens 13 pct. er kvinder. Ofrene er i 62 pct. af tilfældene mænd, mens 38 pct. er kvinder. I 51 pct. af drabene er både gerningsmand og offer en mand. I 36 pct. af drabene er gerningsmanden en mand og offeret en kvinde. I 11 pct. af drabene er gerningsmanden en kvinde og offeret en mand. Både gerningsmand og offer er kvinder i de resterende to pct. af drabene.
- **Alder:** 51 pct. af gerningsmændene var mellem 15 og 29 år på gerningstidspunktet. Dette gælder for 24 pct. af ofrene. Overordnet ser der ud til at være en sammenhæng mellem offerets og gerningsmandens alder.
- **Herkomst:** 65 pct. af gerningsmændene er af dansk oprindelse, mens det samme gør sig gældende for 71 pct. af ofrene. Henholdsvis 28 pct. og 6 pct. af gerningsmændene er ikke-vestlige og vestlige efterkommere, indvandrere eller udlændinge uden dansk cpr-nr. Henholdsvis 21 pct. og 7 pct. af ofrene er ikke-vestlige og vestlige efterkommere, indvandrere eller udlændinge uden dansk cpr-nr.
- **Mentaltilstand:** 24 pct. af gerningsmændene er omfattet af straffelovens § 16 (psykisk syge m.v.), mens 51 pct. af gerningsmændene er omfattet af straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede m.v., herunder personer med personlighedsforstyrrelser).
- **Påvirkning:** Omtrent halvdelen af gerningsmændene var påvirket af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet.
- **Tidligere afgørelser:** 54 pct. af gerningsmændene har mindst én tidligere fældende strafferetlig afgørelse (eksklusive færdselslovsovertrædelser).
- **Drabsmetode:** Skarp vold (primært kniv) er den hyppigst forekommende drabsmetode. 48 pct. af drabene er begået med skarp vold.
- **Gerningssted:** 64 pct. af drabene er begået i en privat bolig.
- **Gerningstidspunkt:** Drab sker oftere om aftenen og natten end om morgenen og eftermiddagen.

¹ Blandt de domme, der er afsagt i perioden ultimo 2012 til og med 2017, er langt de fleste drab (141 ud af 150) begået i perioden 2012 til og med 2016. Alle på nær fire af de drab, som er begået i denne periode (2012-2016), og hvor der er faldet dom i perioden ultimo 2012 til og med 2017, er omfattet af denne undersøgelse. De resterende fire domme fra perioden var ikke modtaget på tidspunktet for undersøgelsens udarbejdelse.

Udvalgte resultater fra den deskriptive analyse vedrørende EHM's drabstypologi:

- Partnerdrab: 23 pct. af drabene kan beskrives som partnerdrab. I partnerdrab er relativt mange af ofrene kvinder sammenlignet med drab generelt. Sammenlignet med gerningsmændene generelt er relativt få gerningsmænd til partnerdrab psykisk syge m.v. (straffelovens § 16). Blandt motiver til partnerdrab forekommer jalousi og separation ofte. En relativ stor andel af disse drab er begået i private hjem.
- Barnedrab (i familien): syv pct. af drabene kategoriseres som barnedrab. Alle disse drab er begået af en forælder. I forhold til de andre former for drab er en relativ stor andel blandt gerningsmændene kvinder og en relativt stor andel er psykisk syge m.v. (straffelovens § 16). Kvælning som drabsmetode forekommer relativt ofte i barnedrab.
- Andet familiedrab: 19 pct. af drabene omfattes af EHM's drabstype 'andet familiedrab.' Til sammenligning med de øvrige typer af drab er offeret ofte forælder til gerningsmanden og ofte kvinde, mens relativt mange blandt gerningsmændene er psykisk syge m.v. (straffelovens § 16).
- Kriminelt miljø: 11 pct. af drabene er begået i kriminelle miljøer (bander og organiseret kriminalitet). Næsten alle gerningsmænd og ofre er mænd. Set i forhold til de øvrige typer af drab, er både ofre og gerningsmænd relativt unge, drabene er relativt ofte begået med skydevåben og om natten. En høj andel blandt gerningsmændene har tidligere fældende straffetretlige afgørelser. Motiverne ved denne drabstype er typisk økonomi eller hævn.
- Røveridrab: to pct. af drabene er røveridrab. Alle gerningsmænd er mænd og forholdsvis unge sammenlignet med de andre former for drab, mens ofrene har en relativ høj gennemsnitsalder i forhold til de øvrige drab.
- Nattelivsvold: fire pct. af drabene er begået i forlængelse af nattelivsvold, ifølge EHM's typologi. Alle ofre og gerningsmænd er mænd, og alle gerningsmænd vurderes at være påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Gerningsmændene er forholdsvis unge. Motivet er i alle tilfælde en trivial konflikt.
- Begået af psykisk syg (ikke familie): 11 pct. af drabene er begået af psykisk syge (straffelovens § 16), som ikke var i familie med offeret. Sammenlignet med de andre typer drab vurderes relativt mange blandt gerningsmændene at være påvirkede og/eller misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Drabsmetoden er relativt ofte skarp vold sammenlignet med andre typer af drab.
- Seksualdrab: Ét drab er klassificeret som seksualdrab. Her er drabet sket i forbindelse med et seksuelt overgreb på offeret.
- Andet i ikke-kriminelt miljø: 23 pct. af drabene tilhører denne kategori. Drabene er hyppigst motiveret af trivielle konflikter eller hævn, mens drabsmetoden ofte er skarp eller stump vold. Blandt gerningsmændene er forholdsvis mange efterkommere eller indvandrere m.v.

Udvalgte resultater fra analyser af latente klasser

Latent klasseanalyse bruges til at finde mønstre i drabssager på baggrund af flere forskellige karakteristika. På baggrund af mønstrene inddeles drabssager, ofre og gerningsmænd i klasser.

- Motiver for drab: Tre klasser med forskellige karakteristika identificeres. Klasserne indikerer, hvilke bevæggrunde der typisk hænger sammen. Analysen viser bl.a., at jalousi og separation ofte hænger sammen, mens psykisk sygdom som bevæggrund typisk optræder alene.
- Gerningsmandsprofiler: Tre klasser med forskellige karakteristika ved gerningsmænd identificeres. Klasserne indikerer, hvilke karakteristika ved gerningsmænd der ofte hænger sammen. Analysen viser bl.a., at påvirkning og misbrug af alkohol og/eller euforiserende stoffer ofte hænger sammen i bestemte mønstre, som ligeledes har en sammenhæng til gerningsmandens mentaltilstand.
- Demografisk lighed: To klasser af demografisk lighed identificeres. Klasserne indikerer, hvilke demografiske karakteristika ved gerningsmand og offer der ofte hænger sammen. Analysen viser bl.a., at offer og gerningsmand ofte har samme herkomst og ofte er omtrent lige gamle.
- Når drab opdages: To klasser af opdagede drab identificeres. Klasserne indikerer – hvilke oplysninger blandt dem, der typisk er til rådighed, lige når et drab opdages – der ofte hænger sammen. Analysen viser bl.a., at der ofte er en sammenhæng mellem offerets alder, køn, hvor drabet er begået, og hvilken drabsmetode der er anvendt.

Indhold

1	Indledning	4
1.1	Undersøgelsesdesign	5
2	Data	6
2.1	Drab ikke inkluderet i data	7
3	Metode	10
4	Deskriptiv analyse	12
4.1	Køn	12
4.2	Alder	14
4.3	Herkomst	15
4.4	Gerningsmænds mentaltilstand	16
4.5	Gerningsmænds misbrug og påvirkning	17
4.6	Tidligere fældende strafferetlige afgørelser blandt gerningsmænd	18
4.7	Drabsmetode	19
4.8	Relation	20
4.9	Motiv	21
4.10	Gerningssted	23
4.11	Gerningstidspunkt	24
4.12	EHM's typologi	25
	4.12.1 Drab inddelt i EHM's typologi	26
4.13	Forskelle mellem typer af drab	28
5	Analyse af latente klasser	35
5.1	Mønstre – motiver for drab	35
	5.1.1 Motiver og EHM's typologi	37
	5.1.2 Motiver og køn	38
5.2	Mønstre – karakteristika ved gerningsmænd	39
	5.2.1 Karakteristika ved gerningsmænd og EHM's typologi	40
5.3	Mønstre – lighed mellem offer og gerningsmand	41
	5.3.1 Demografisk lighed og EHM's typologi	42
5.4	Mønstre – umiddelbart tilgængelige oplysninger	43
	5.4.1 Når et drab opdages og relation	44
6	Litteratur	45
Bilag A	Latent klasseanalyse, metodisk udspecificering	49
Bilag B	Modelselektion	50

Alvoren ved drab indebærer et behov for at skabe viden om fænomenet. En viden der i sidste ende kan bidrage til at forebygge og efterforske drab (Brookman m.fl. 2017a; P. R. Smit m.fl. 2013). Centralt i nyere forskning vedrørende drab står studier af forskellige typer af drab, idet der findes forskellige motiver og kontekster knyttet til denne type af forbrydelse (Brookman m.fl. 2017a; Kivivuori m.fl. 2014). Udarbejdelsen af sådanne typologier i drabsforskning kan også bidrage med viden til hjælp for blandt andet det præventive arbejde vedrørende drab (United Nations 2013).

Idet der på et internationalt niveau ses forskelle i omfanget af drab, samt hvilke typer af drab der hyppigst forekommer, er det væsentligt, at forskning i drab også udføres på et nationalt niveau (United Nations 2013; Liem 2017; Kivivuori m.fl. 2014). Sammenlignet med andre europæiske lande er det relativt begrænset, hvad der findes af nyere dansk forskning om drab (Kivivuori m.fl. 2014).

En række europæiske lande har gennem initiativet European Homicide Monitor (EHM) sammenlignet nylige oplysninger om drab på tværs af flere lande i Europa (Liem 2017). EHM er et tværnationalt europæisk samarbejde styret af eksperter fra nationale myndigheder og universiteter i forskellige lande.

I Danmark har Justitsministeriets Forskningskontor siden slutningen af 2012 indhentet oplysninger om drab og struktureret disse på samme vis som i EHM, således at der er mulighed for at sammenligne resultaterne med andre europæiske undersøgelser. De oplysninger, som denne undersøgelse er baseret på, vedrører drab, hvor der er faldet dom i Danmark i perioden fra slutningen af 2012 til og med 2017, og hvor mindst én person er fundet skyldig.² Tilfælde af drab, hvor der ikke foreligger en fældende dom, er dermed ikke indeholdt.

I denne rapport beskrives forskellige karakteristika ved drab i sager, hvor der er faldet dom og mindst én person er fundet skyldig, samt drabstypologier, som gør det muligt at belyse, hvilke typer af drab der bliver begået i Danmark, set ud fra sager med fældende afgørelse, samt hvor udbredte typerne er.

Undersøgelsen inkluderer sager:

- Med fældende afgørelser, hvor mindst én gerningsmand er kendt skyldig.
- Hvor der er faldet dom for straffelovens §§ 237 manddrab, 238 barnedrab eller 246 vold med døden til følge.
- Hvor der er faldet dom i perioden fra slutningen af 2012 til og med 2017.

² Blandt de domme, der er afsagt i perioden ultimo 2012 til og med 2017, er langt de fleste drab (141 ud af 150) begået i perioden 2012 til og med 2016. Alle på nær fire af de drab, som er begået i denne periode (2012-2016), og hvor der er faldet dom i perioden ultimo 2012 til og med 2017, er omfattet af denne undersøgelse. De resterende fire domme fra perioden var ikke modtaget på tidspunktet for undersøgelsens udarbejdelse.

Undersøgelsesdesign

Rapportens analyse består af to hoveddele. I den første del udarbejdes en beskrivende karakteristik af drab i Danmark ud fra forskellige karakteristika ved offer, gerningsmand og drabs-situationen samt ud fra en allerede eksisterende analytisk typologi af drab skabt af EHM, og som også ses tilsvarende i tidligere international forskning. Denne typologi anvendes med henblik på at kunne sammenligne denne undersøgelses resultater med andre lande. Derudover kortlægges mønstre i sammenhænge mellem flere forskellige karakteristika ved drab, gerningsmænd og ofre. Dette er gjort via latent klasseanalyse, som indgår i analysens anden del.

Den primære datakilde til undersøgelsen er domsudskrifter, hvor en eller flere tiltalte er fundet skyldige i overtrædelse af straffelovens § 237 manddrab, § 238 barnedrab eller § 246 vold med døden til følge.³ Til forskel fra manddrab anvendes straffelovens § 238 kun, når en moder dræber sit barn under eller straks efter fødslen og formodes at have handlet i frygt for vanære eller under påvirkning af en ved fødslen fremkaldt svækkelse, forvirring eller rådvildhed (Justitsministeriet 2016). Forskellen mellem straffelovens § 237 manddrab og § 246 vold med døden til følge skal findes i intentionen om drab. Både drab, barnedrab og vold med døden til følge er omfattet af den engelske term *homicide*, hvilket muliggør sammenligning med international forskning (P. R. Smit m.fl. 2013).

Denne undersøgelse er baseret på oplysninger fra udskrifter af domme, som er afgjort i perioden slutningen af 2012 til og med 2017. Der er tale om afgørelser i sidste instans.⁴ Domsudskrifterne indeholder informationer om gerningsmanden, offeret og hændelsesforløbet. I nogle sager er der enten ikke eller kun usikker viden om enkelte af de forhold, som EHM omfatter. Dette kan eksempelvis være motivet, som ikke altid står helt klart, eller om gerningsmanden var påvirket af et rusmiddel eller ej. I sådanne tilfælde indgår oplysningen som 'ukendt'. Foruden oplysninger fra domsudskrifter er der til brug for undersøgelsen også anvendt informationer fra CPR-registret og Det Centrale Kriminalregister, heriblandt oplysninger om herkomst og tidligere kriminalitet begået af gerningsmanden.

I nogle domme dømmes flere personer for drabet på et offer. I andre domme dømmes en gerningsmand for drabet på mere end et offer. I tabel 1 ses en opgørelse over det samlede antal af gerningsmænd og ofre, som materialet til denne undersøgelse inkluderer. Bemærk, at der i materialet ikke indgår personer dømt for medvirken til drab.

Tabel 1

Gerningsmænd og ofre fordelt på straffelovsbestemmelse

Straffelovsbestemmelse	Gerningsmænd	Ofre
§ 237 manddrab	126	126
§ 238 barnedrab	1	1
§ 246 vold m. døden til følge	29	23
Total	156	150

³ Straffelovens § 246 anvendes også i sager, hvor vold har haft alvorlige skader til følge, uden at offeret dør. Til denne undersøgelse er alene anvendt domme vedrørende straffelovens § 246, hvor volden har haft døden til følge.

⁴ Enkelte afgørelser har under udarbejdelse af rapportens analyser været under anke. For så vidt angår skyldsspørgsmålet var disse sager pr. april 2019 stadfæstet i en højere instans. Evt. øvrige nye oplysninger i disse sager, kommet frem ved behandling i sidste instans, er ikke inkluderet i denne undersøgelse.

I tabel 2 ses en opgørelse over dommene fordelt efter afgørelsesår. Der tælles på dømte personer, da der i sager med flere gerningsmænd kan falde dom på forskellige tidpunkter typisk grundet anke af sagen.

Tabel 2

Dømte personer pr. år

Årstal	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Total
Dømte gerningsmænd	2	20	30	39	33	32	156

2.1

Drab ikke inkluderet i data

Da denne undersøgelse alene bygger på sager, hvor mindst én gerningsmand er fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens §§ 237, 238 og 246 (vold med døden til følge), betyder det samtidig, at der er drabssager, som ikke indgår. De fleste af de domme, som denne undersøgelse bygger på, er afsagt omtrent ét år efter drabet er blevet begået, hvilket vil sige, at gerningsåret hovedsageligt ligger i perioden 2012 til 2016.⁵ I tabel 3 ses en opgørelse over drab begået i denne periode fordelt på gerningsår, samt hvor stor en andel af disse, denne undersøgelse omfatter. Der tælles på ofre. Oplysningerne om alle drab, begået i perioden, stammer fra et estimat⁶ lavet af Ritzau og de 12 politikredse (Ritzau 2017). Som det fremgår af tabellen, indgår en relativ stor del af sagerne, nemlig ca. to tredjedele, i denne undersøgelse. I tabellen tælles der i alle tilfælde på gerningsdato og altså ikke på domsdato.

Tabel 3

Drab begået i 2012-2016 fordelt efter, om drabet er inkluderet i Justitsministeriets undersøgelse

Årstal	2012	2013	2014	2015	2016	Total
Drab begået	29	35	54	42	50	210
Drab inkluderet i undersøgelsen	17	25	39	30	30	141
Andel inkluderet i undersøgelsen	59 %	71 %	72 %	71 %	60 %	67 %

⁵ Talt ud fra antallet af ofre, er ni af de 150 drab ikke begået i perioden 2012-2016, men i 2010, 2011 eller 2017.

⁶ Det bemærkes, at denne opgørelse er et bud på det samlede antal drab i perioden. Andre opgørelser finder et tal, der afviger herfra, f.eks. Danmarks Statistiks opgørelse over anmeldte drab. Ritzaus opgørelse vurderes at være et kvalificeret estimat af det faktiske antal.

Med henblik på at kunne vurdere generaliserbarheden af denne undersøgelses resultater, er det væsentligt at belyse, om de sager, der indgår i undersøgelsen – drabssager, hvor mindst én er fundet skyldig – adskiller sig fra de øvrige drabssager.

Danmarks Radios (DR) Undersøgende Databaseredaktion kortlagde i 2018 drab i Danmark i perioden 1992-2016 til brug for et tema om drab. Disse oplysninger har DR stillet til rådighed for Justitsministeriets Forskningskontor med henblik på en beskrivelse af de drabssager, der ikke omfattes af undersøgelsen. Af de 210 drab begået i perioden, som indgår i opgørelsen fra Ritzau og politikredsene, jf. ovenfor, findes oplysninger om 205 drab i DR's kortlægning. Der er således 5 drab, som det ikke er muligt at beskrive.

Det fremgår af tabel 4, at de øvrige 64 drab, dvs. de 205 fratrukket de 141, der indgår i denne undersøgelse, er der i fire tilfælde faldet dom for straffelovens §§ 237, 238 eller 246 (vold med døden til følge). Disse er ikke inkluderet i undersøgelsen, da Justitsministeriets Forskningskontor ikke var i besiddelse af domsudskrifter fra disse fire sager på tidspunktet for udarbejdelsen af indeværende rapport. Ifølge oplysningerne fra DR er der i yderligere fire tilfælde faldet dom for en straffelovsovertrædelse, som ligger uden for denne undersøgelses afgrænsning af begrebet drab.⁷ I 27 drab har den formodede gerningsmand begået selvmord efter drabet. I fire tilfælde er den formodede gerningsmand død på anden måde efter drabet, og i yderligere fire tilfælde er den formodede gerningsmand flygtet til udlandet. I én af sagerne er den tiltalte gerningsmand frifundet på grund af nødværge (straffelovens § 13). I 20 af drabene findes ikke oplysninger om en formodet gerningsmand. Det bemærkes, at denne opgørelse er et øjebliksbillede, som kan ændre sig over tid, eksempelvis kan der i sidstnævnte sager identificeres en gerningsmand på et senere tidspunkt.

Tabel 4

Drab ikke inkluderet i data, årsag

	Antal
Domfældelse for straffelovens §§ 237, 238 eller 246, men ikke i Justitsministeriets besiddelse inden udarbejdelse af indeværende rapport	4
Domfældelse for straffelovens §§ 239 eller 244	4
Formodet gerningsmand har begået selvmord	27
Formodet gerningsmand død på anden måde	4
Formodet gerningsmand flygtet til udlandet	4
Den tiltalte frifundet pga. nødværge (straffelovens § 13)	1
Ingen formodet gerningsmand identificeret	20
Total	64

⁷ I én sag blev gerningsmanden dømt for overtrædelse af straffelovens § 239 drab efter begæring, også omtalt som medlidenhedsdrab. I tre sager blev gerningsmanden dømt efter straffelovens § 244 simpel vold. Fælles for sidstnævnte sager er, at gerningsmanden har udøvet simpel vold mod offeret, og at offeret derefter er faldet på en måde, der har medført døden.

Størstedelen af de drab, hvor gerningsmanden efterfølgende begik selvmord, kan karakteriseres som drab i nære relationer, idet der er tale om en forælder/barn- eller (eks-)partnerrelation mellem offer og gerningsmand. Tilsvarende resultat er fundet i en tidligere dansk undersøgelse om drab, udarbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor (Justitsministeriets Forskningskontor 2014).

Ifølge andre vesteuropæiske studier er bestemte karakteristika ved drab forbundet med en øget risiko for, at et drab ikke bliver opklaret. Lavere sandsynlighed for at drab bliver opklaret, ses i tilfælde, hvor drab er begået i det offentlige rum mod unge mænd – heriblandt også tilfælde, hvor der er anvendt skydevåben, og hvor drabet er relateret til kriminelle miljøer – samt i tilfælde, hvor relationen mellem gerningsmand og offer kan karakteriseres som perifer (Bänziger og Killias 2014; Liem m.fl. 2019; Granath og Sturup 2018; Öberg og Selin 2019).

I denne rapports analyser af forekomsten af typer af drab i Danmark er det således væsentligt at medtænke, hvilke typer af drab der antageligvis er underrepræsenteret.

Som nævnt opdeles analysen i denne undersøgelse i to hoveddele. Den første består i en deskriptiv analyse, hvortil EHM's drabstypologi anvendes. Typologien er blevet til i forbindelse med et tidligere europæisk forskningsprojekt udarbejdet af eksperter på området (Granath m.fl. 2011). Når der foretages sammenligninger til andre lande, skal der tages højde for, at de andre lande analyserer drab, hvor der ikke foreligger en fældende afgørelse (f.eks. sager, hvor gerningsmanden har begået selvmord, og sager, hvor en formodet gerningsmand ikke er identificeret). I denne undersøgelse indgår udelukkende drab med fældende afgørelser. Tallene er derfor ikke direkte sammenlignelige, men giver en indikation af forskelle og ligheder. I analysens anden hoveddel genereres mere empirisk baserede drabstypologier via latent klasseanalyse.

Latent klasseanalyse er en statistisk metode, der kan anvendes til at reducere kompleksiteten i analyser med mange informationer til få sammenhænge. Med andre ord kan metoden fremhæve de mest markante statistiske mønstre og regelmæssigheder. Derved belyses, hvilke træk ved ofre, gerningsmænd og drabssituationen i det hele taget, der ofte hænger sammen. Latent klasseanalyse gør det muligt at belyse, hvordan flere forskellige karakteristika hænger sammen i et mønster modsat mere simple betingede fordelinger, hvor sammenhængen mellem to karakteristika undersøges. Det bemærkes dog, at latent klasseanalyse ikke producerer en udtømmende facitliste over typer af drab i Danmark, men den giver et indblik i overordnede sammenhænge. Metoden har nogle praktiske fordele, idet den kan påpege, hvilke karakteristika der typisk hænger sammen. I sager, hvor nogle informationer ikke er tilgængelige, mens andre er, kan der gives et kvalificeret bud på de ikke-tilgængelige informationer ved at tage højde for strukturen i de tilgængelige oplysninger. Eksempelvis kan gerningsmandens relation til offeret sandsynliggøres ud fra karakteristika ved offeret, drabsmetoden og gerningsstedet.

Via latent klasseanalyse findes og analyseres latente (uobserverbare) variable, hvilket sker ud fra strukturen i en række af de manifeste (observerbare) variables interne sammenhænge (McCutcheon 1987). De manifeste variable er i denne undersøgelse de informationer, som data indeholder om gerningsmænd, ofre og drabssituationen i det hele taget.

I modsætning til beslægtede teknikker, der kan gruppere observationer eller variable, såsom klyngeanalyse eller faktoranalyse, kan latent klasseanalyse danne klasser ud fra sammenhængen i kategoriske manifeste variable (ibid.). Størstedelen af de manifeste variable i data til denne undersøgelse er kategoriske. Sammenlignet med klyngeanalyse, som grupperer sager på baggrund af et distancemål til nærmeste klynge, bruges der i latent klasseanalyse sandsynlighedsbaseret klassifikation. Latent klasseanalyse er dermed en model, der estimerer hver observations sandsynlighed for at tilhøre en given kategori i den latente variabel (ibid.), se Bilag A for udspecificering. En fordel ved latent klasseanalyse er endvidere, at antallet af kategorier i den latente variabel, eller med andre ord antallet af latente klasser, beslutes ud fra, hvad der bedst passer – eller fitter – data (Collins og Lanza 2010). Derved mindskes betydningen af forskerens subjektive kriterier for udvælgelse af klasser til sammenligning med klassisk klyngeanalyse (Karlson 2017). Latent klasseanalyse kan desuden håndtere manglende information på enkelte variable i data (Lanza m.fl. 2015), hvilket gør metoden egnet til at analysere data anvendt i indeværende undersøgelse.

I latent klasseanalyse estimeres to typer af parametre: γ (gamma) og ρ (rho). Hvert γ parameter angiver, hvor stor en klasse er, mens hvert ρ parameter angiver, hvor stor sandsynligheden

er for et bestemt udfald af en bestemt manifest variabel, givet en bestemt latent klasse. Til at estimere modellens parametre anvendes *maximum likelihood* (Lanza m.fl. 2015). Når antallet af γ parametre (antallet af klasser) skal udvælges, anvendes procedurer, som udregner, hvilket antal klasser der bedst passer – eller *fitter* – data. En model, hvor der estimeres flere parametre, vil altid *fitte* data bedre end en model med færre parametre (Collins og Lanza 2010). Det vil altså sige, hvis hvert enkelt drab analyseret i denne undersøgelse blev tildelt sin egen klasse, ville modellens fit i forhold til data være perfekt. Dog ville modellen ikke hjælpe med hverken at reducere kompleksiteten af data eller at karakterisere generelle tendenser i data. Når der skal vælges model, må der derfor tages højde for både model fit og simplicitet, der gør fortolkningen af klasser nemmere (ibid.). Oftest vælges den mest simple model ud fra afvejning af, at den relative forbedring i fit ved at tilføje et ekstra parameter er tilstrækkelig lille og ubetydelig (ibid.). Der er udviklet kriterier for modelselektion, som netop tager højde for både fit og simplicitet; *Akaike information criterion* (AIC) og *Bayesian information criterion* (BIC). Disse kriterier bruges til at vurdere, hvilken model blandt flere konkurrerende der har den bedste balance mellem fit og simplicitet. Modellen med den laveste værdi af BIC og AIC har den bedste balance mellem fit og simplicitet (Collins og Lanza 2010). I denne undersøgelse anvendes både AIC og BIC til modelselektion.

4

Deskriptiv analyse

I den følgende række af afsnit præsenteres deskriptive opgørelser vedrørende de oplysninger, der anvendes i de senere analyser. Det bemærkes igen, at oplysningerne alene vedrører drab i sager, hvor der er idømt en fældende afgørelse.

4.1

Køn

Af tabel 5 fremgår kønsfordelingen af både ofre og gerningsmænd i de analyserede drab. Som det ses, er der en overvægt af mænd blandt både ofre og gerningsmænd, dog særligt blandt sidstnævnte; godt seks ud af ti ofre er mænd, mens samme gør sig gældende for knap ni ud af ti blandt gerningsmændene. Det er ligeledes undersøgt, om der er en sammenhæng mellem offerets og gerningsmandens køn.⁸ I 51 pct. af alle sagerne er både gerningsmand og offer en mand. I 36 pct. af sagerne er gerningsmanden en mand og offeret en kvinde. I 11 pct. af sagerne er gerningsmanden en kvinde og offeret en mand. Både gerningsmand og offer er kvinder i de resterende to pct. af sagerne.⁹

Tages der udgangspunkt i offerets køn, ses, at 95 pct. af de kvindelige ofre blev dræbt af en mand. Af de mandlige ofre blev 83 pct. dræbt af en mand.

Der er generelt relativt få drab med kvindelige gerningsmænd, og disse ses næsten udelukkende i sager, hvor offeret er en person, de har en nær relation til.

Tabel 5

Kønsfordeling blandt ofre og gerningsmænd

	Ofre		Gerningsmænd	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Mand	93	62 %	136	87 %
Kvinde	57	38 %	20	13 %
Total	150	100 %	156	100 %

Andre undersøgelser har fundet tilsvarende andele af kvindelige ofre. Den tidligere nævnte undersøgelse fra Justitsministeriets Forskningskontor, som inkluderer alle drabssager i peri-

⁸ I tilfælde af flere gerningsmænd, angives den primære gerningsmands køn (se Granath m.fl. 2011 for definition af den primære gerningsmand).

⁹ Betegnelserne 'mand' og 'kvinde' er her brugt uanset personens alder.

oden 2008 til 2011, viser, at andelen af kvindelige ofre i perioden var 40 pct. (Justitsministeriets Forskningskontor 2014), mens andre undersøgelser omhandlende drab i vesteuropæiske lande peger på, at andelen af kvindelige ofre typisk ligger på mere end 30 pct. (R. E. Dobash og R. P. Dobash 2017; Eisner 2013). I ikke-vestlige lande, hvor antallet af drab pr. 100.000 indbyggere desuden er markant højere end i Danmark, ses typisk en lavere andel af kvindelige ofre (Eisner 2013).

Her skal det igen understreges, at denne undersøgelse alene omfatter drabstilfælde, hvor en person er dømt skyldig, og at kønsfordelingen blandt det totale antal ofre i perioden kan adskille sig noget herfra.

Ligeledes kan andelen af mandlige gerningspersoner i denne undersøgelse tænkes at afvige fra andelen i det totale antal drab. Denne andel kan tænkes at være underestimeret, idet de partnerdrab, begået i perioden 2012 til og med 2016, hvor gerningsmanden efterfølgende begik selvmord, ifølge DR's data, alle er begået af mænd.

4.2

Alder

Tabel 6 viser alderen for henholdsvis ofre og gerningsmænd. Det ses, at aldersspredningen er større blandt ofre end blandt gerningsmænd. For gerningsmændene er godt halvdelen i alderen 15 til 29 år, mens dette gælder for knap hver fjerde af ofre. Gennemsnitsalderen for ofre er 41 år, mens den er 34 år for gerningsmænd. Det er undersøgt, om der er en sammenhæng mellem offerets og gerningsmandens¹⁰ alder. Overordnet ser der ud til at være en sammenhæng mellem offerets og gerningsmandens alder, selvom gerningsmændene gennemsnitligt er yngre end ofre. I sager, hvor offeret er mellem 15 og 29 år, er gerningsmanden i 75 pct. af tilfældene ligeledes i samme aldersgruppe. Er offeret i aldersgruppen 30-49 år, er gerningsmanden i 54 pct. af tilfældene i samme aldersgruppe. Dog er der sager, som afviger fra denne regelmæssighed. F.eks. sager, hvor en forælder dræber sit eget barn, eller hvor en søn eller datter dræber sin egen forælder.

Det vides fra andre undersøgelser, at alderen varierer for ofre og gerningsmænd afhængig af typen af drab. Eksempelvis er kvinder, der dræber deres eget barn, ofte unge (Malmquist 2017), ligesom ofre og gerningsmænd i drab relateret til kriminelle miljøer ofte er unge mænd (Pizarro 2017; Papachristos 2009).

Tabel 6

Aldersfordeling blandt ofre og gerningsmænd

	Ofre		Gerningsmænd	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
<= 14 år	10	7 %	-	-
15-29 år	36	24 %	80	51 %
30-49 år	54	36 %	55	35 %
50-64 år	31	21 %	12	8 %
>= 65 år	19	13 %	9	6 %
Total	150	100 %	156	100 %

¹⁰ I tilfælde af flere gerningsmænd, angives den primære gerningsmands alder (se Granath m.fl. 2011 for definition af den primære gerningsmand).

4.3

Herkomst

Hovedparten af både ofre og gerningsmænd har dansk herkomst, dog færrest blandt gerningsmænd, jf. tabel 7. I perioden 2012 til 2017 udgjorde efterkommere 2,5 til 3 pct. af befolkningen, mens indvandrere udgjorde 7,9 til 10 pct. af befolkningen (DST 2012; DST 2013; DST 2014; DST 2015; DST 2016; DST 2017). Indvandrere og efterkommere er således overrepræsenterede, både som ofre og gerningsmænd i drabsager, hvor der er faldet dom og gerningsmanden er fundet skyldig. Det skal dog nævnes, at enkelte af de personer, der her er inkluderet i kategorien indvandrere, har en mere perifer tilknytning til Danmark. Dette angår personer uden CPR-nummer, som var turister eller asylansøgere m.v. på gerningstidspunktet. Indvandrere er stadig overrepræsenteret som både ofre og gerningsmænd, hvis turister og asylansøgere m.v. udelades fra kategorien.

Blandt de 42 ofre, som er efterkommere eller indvandrere m.v., har 31 ofre ikke-vestlig¹¹ baggrund (21 pct. af alle ofrene), mens 11 har vestlig baggrund (syv pct. af alle ofrene). Blandt de 54 gerningsmænd, som er efterkommere eller indvandrere m.v., har 44 gerningsmænd ikke-vestlig baggrund (28 pct. af alle gerningsmændene), mens ti har vestlig baggrund (seks pct. af alle gerningsmændene). Det er undersøgt, om der er en sammenhæng mellem offerets og gerningsmandens¹² herkomst. I de sager, hvor offeret er af dansk oprindelse, er gerningsmanden i 87 pct. af tilfældene ligeledes af dansk oprindelse. I de sager, hvor offeret er efterkommer eller indvandrer m.v., er gerningsmanden i 76 pct. af tilfældene ligeledes efterkommer eller indvandrer m.v.

Tabel 7

Herkomst for ofre og gerningsmænd

	Ofre		Gerningsmænd	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Dansk herkomst	108	72 %	102	65 %
Efterkommer	7	5 %	16	10 %
Indvandrer m.v.*	35	23 %	38	24 %
Total	150	100 %	156	100 %

*Kategorien indeholder enkelte turister og asylansøgere

¹¹ Opdelingen i ikke-vestlige og vestlige efterkommere og indvandrere er baseret på Danmarks Statistiks definition (se DST 2017). Danmarks Statistiks definition dækker ikke personer uden dansk cpr-nr., såsom asylansøgere og turister. I denne undersøgelse er afgrænsningen af ikke-vestlige og vestlige lande også benyttet for så vidt angår personer uden dansk cpr-nr.

¹² I tilfælde af flere gerningsmænd, angives den primære gerningsmands herkomst (se Granath m.fl. 2011 for definition af den primære gerningsmand).

Gerningsmænds mentale tilstand

Information om gerningsmændenes mentale tilstand i gerningsøjeblikket stammer fra mentalundersøgelser, der er foretaget for en stor del af gerningsmændene, og som omtales i domudskrifterne.

En mentalundersøgelse er indiceret, hvis sigtede tidligere har modtaget psykiatrisk behandling, eller hvis der i øvrigt kan være grund til at formode, at sigtede er sindssyg eller mentalt retarderet. Derudover er en mentalundersøgelse indiceret, hvis den straffbare handlingens art eller grovhed giver grund til at formode, at sigtedes mentale tilstand afviger fra normalen. Blandt andet bør en mentalundersøgelse normalt finde sted, når sigtelsen angår drab. Disse grunde er dog hverken udtømmende eller bindende. Om mentalundersøgelsen skal foretages, beror på en samlet vurdering af sigtede (Rigsadvokaten 2017).

I mentalundersøgelser foretages en vurdering af, om tiltalte er omfattet af straffelovens § 16 eller § 69. Personer omfattet af straffelovens § 16 vurderes på gerningstidspunktet utilregnelige på grund af psykisk sygdom (straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt.) eller mental retardering (straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt. og straffelovens § 16, stk. 2) (Justitsministeriet 2016). Gerningsmænd omfattet af straffelovens § 69 angår blandt andet personer med en udtalt personlighedsforstyrrelse, svagtbegavede personer samt personer med følgevirkninger fra alkohol- eller stofmisbrug (Justitsministeriet 2016; Rigsadvokaten 2017). Disse betegnes i denne rapport mangelfuldt udviklede m.v.

Tabel 8 viser gerningsmændenes mentale tilstand fordelt efter straffelovens § 16 og § 69. Det fremgår, at hver fjerde ikke vurderes at have en afvigende mentaltilstand i gerningsøjeblikket eller ikke at være blevet mentalundersøgt¹³, mens godt halvdelen vurderes at være mangelfuldt udviklede m.v. (straffelovens § 69) og den restende fjerdedel vurderes at angå straffelovens § 16. Blandt sidstnævnte angår hovedparten psykisk syge, mens kun en enkelt vedrører mental retardering.

Set i en international kontekst peger andre undersøgelser på, at der i lande som Danmark, hvor der er relativt få drab pr. 100.000 indbyggere, er forholdsvis mange gerningsmænd med psykiske sygdomme (Eisner 2013).

Tabel 8

Mentaltilstand for gerningsmændene

	Antal	Pct.
§ 16 Psykisk syge og mentalt retarderede	37	24 %
§ 69 Mangelfuldt udviklede m.v.	80	51 %
Ikke-afvigende/ikke mentalundersøgt	39	25 %
Total	156	100

¹³ Det fremgår ikke af alle domsudskrifter, hvorvidt gerningsmanden ikke er blevet mentalundersøgt, eller om det er vurderet, at denne hverken tilhørte straffelovens §§ 16 eller 69.

Gerningsmænds misbrug og påvirkning

Tidligere forskning i danske drab har påpeget, at rusmiddelmisbrug forekommer hos mange gerningsmænd (Gottlieb m.fl. 1988).

I det følgende belyses andelen af gerningsmænd, der vurderes at være påvirkede af alkohol eller euforiserende stoffer, samt andelen, der vurderes at være misbrugere på gerningstidspunktet. Denne information har ikke været tilgængelig for ofrene. Påvirkning indikerer, at gerningsmanden var under påvirkning af alkohol eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Misbrug indikerer derimod, at gerningsmanden på gerningstidspunktet, og i tiden op til dette, havde et hyppigt forbrug af alkohol eller euforiserende stoffer. Tallene er forbundet med en vis usikkerhed, da det i flere tilfælde ikke har været muligt at fastslå med sikkerhed, om gerningsmanden var påvirket på gerningstidspunktet. Dette gælder ikke mindst i tilfælde, hvor der går langt tid fra drabet sker, til gerningsmanden bliver anholdt.

Af tabel 9 ses, at 48 pct. af gerningsmændene vurderes at være påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer i gerningsøjeblikket, mens 45 pct. af gerningsmændene vurderes at være misbrugere af alkohol- og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Denne information har været usikker for henholdsvis tre og to pct. af gerningsmændene. Det skal bemærkes, at oplysninger om misbrug og påvirkning i det hele tages skal tolkes varsomt, da det i mange tilfælde er usikkert, i hvilken *grad* gerningsmanden var påvirket/misbruger på tidspunktet for gerningen.

Opdeles efter, om der var tale om alkohol eller euforiserende stoffer, ses 39 pct. af gerningsmændene at være vurderet som påvirkede af alkohol, mens 22 pct. vurderes påvirkede af euforiserende stoffer. Der er et overlap herimellem, idet nogle gerningsmænd vurderes påvirkede af både alkohol og euforiserende stoffer på tidspunktet for gerningen (13 pct.). Ligeledes ses 28 pct. af gerningsmændene at være vurderet til at være misbrugere af alkohol, mens 34 pct. vurderes til at være misbrugere af euforiserende stoffer. Også her ses et overlap, idet nogle vurderes at være misbrugere af både euforiserende stoffer og alkohol (17 pct.).

Tabel 9

Vurderet misbrug/påvirkning af alkohol og/eller euforiserende stoffer blandt gerningsmænd

	Påvirket		Misbruger	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Ja	75	48 %	70	45 %
Nej	77	49 %	83	53 %
Ukendt	4	3 %	3	2 %
Total	156	100 %	156	100 %

4.6

Tidligere fældende strafferetlige afgørelser blandt gerningsmænd

I tabel 10 vises antallet af gerningsmænd, der tidligere er idømt mindst én fældende strafferetlig afgørelse¹⁴, eksklusive færdselslovsovertrædelser. I tilfælde, hvor gerningsmandens tidligere domme er ukendte, kan det skyldes, at gerningsmanden har opholdt sig i Danmark i kort tid, og at det ikke vides, om gerningsmanden tidligere er dømt for kriminalitet i det land, denne førhen har opholdt sig i. Det kan også skyldes, at gerningsmanden er død i perioden efter dommen. I sådanne tilfælde slettes gerningsmandens oplysninger i Det Centrale Kriminalregister.

Tabel 10

Tidligere fældende afgørelser blandt gerningsmænd

Tidligere fældende afgørelse(r)	Antal	Pct.
Ja	85	54 %
Nej	67	43 %
Ukendt	4	3 %
Total	156	100 %

Samlet set har 54 pct. af gerningsmændene tidligere fældende afgørelser. Blandt disse forekommer afgørelser vedrørende ejendoms kriminalitet, såsom tyveri, hyppigst, idet 40 pct. af gerningsmændene tidligere er dømt for dette. 33 pct. er tidligere dømt for personfarlig kriminalitet, såsom vold, røveri, seksualforbrydelser eller drab. Oftest vedrører disse afgørelser vold, mens tidligere afgørelser vedrørende seksualforbrydelser og drab optræder sjældent. 24 pct. af gerningsmændene er tidligere dømt for kriminalitet relateret til euforiserende stoffer.¹⁵ Omkring en tredjedel er dømt for andre former for kriminalitet, såsom trusler.

Et andet studie har peget på, at personer, der er involveret i konfrontations- og hævn drab mellem mænd, relativt ofte har tidligere fældende afgørelser for vold (Brookman 2003).

¹⁴ Følgende omtales 'tidligere fældende strafferetlige afgørelser' blot som 'tidligere fældende afgørelser'.

¹⁵ Det skal understreges, at dette både omfatter handel/smugling med/af euforiserende stoffer (straffelovens § 191) samt besiddelse af mindre mængder euforiserende stoffer til eget forbrug eller salg (Lov om euforiserende stoffer). Denne kategorisering bygger på EHM's kodemanual (se Granath m.fl. 2011).

Drabsmetode

Tidligere forskning viser, at forskellige typer af drab ofte er kendetegnet ved at være begået på forskellige måder. Ved drab i kriminelle miljøer er der relativt ofte anvendt skydevåben (Bijleveld og P. Smit 2006; Papachristos 2009; Adams og Pizarro 2014), mens drab på kvinder er kendetegnet ved ofte at være begået ved kvælning (Justitsministeriets Forskningskontor 2014).

Tabel 11 viser antallet og andelen af ofre, der er dræbt af skud, skarp vold (primært kniv), stump vold (slag, spark eller stumpe instrumenter), kvælning eller andet (ild, røg eller kørt ned af motorkøretøj).¹⁶ I ét drab er drabsmetoden ukendt, da liget aldrig er blevet fundet. Som det ses af tabellen, er drab foretaget ved skarp vold den drabsmetode, der forekommer mest hyppigt til sammenligning med de øvrige.

Tabel 11
Drabsmetode

	Antal	Pct.
Skydevåben	20	13 %
Skarp vold	72	48 %
Stump vold	22	15 %
Kvælning	28	19 %
Andet	7	5 %
Ukendt	1	1 %
Total	150	100 %

¹⁶ EHM's opdeling af drabsmetode er sammenfattet i færre kategorier til brug for denne opgørelse, hvilket er sket i dialog med retsmediciner Asser Hedegård Thomsen.

Tabel 12 viser fordelingen af relationen mellem gerningsmand og offer. Denne relation bygger på EHM's kategorisering, men er samlet i færre kategorier. Der tælles på ofre, dvs. relationen angiver, hvad offeret på drabstidspunktet var i forhold til gerningsmanden. I tilfælde med flere gerningsmænd angives relationen til den primære gerningsmand.¹⁷

Tabel 12

Relation mellem ofre og gerningsmænd

	Antal	Pct.
Partner/ekspartner	35	23 %
Forælder	16	11 %
Barn	13	9 %
Andet familie	9	6 %
Ven/langt bekendtskab	26	17 %
Kender til	33	22 %
Fremmed/lige mødt	18	12 %
Total	150	100 %

Det ses af tabellen, at knap hver fjerde offer var partner/ekspartner til gerningsmanden. 25 af disse var nuværende partner, mens ti var ekspartner.

22 pct. af ofrene placeres i kategorien 'kender til', hvilket vil sige, at offer og gerningsmand ved, hvem hinanden er, men ikke kan betegnes som venner. Offer og gerningsmand skal have kendt hinanden i mindst 24 timer for at være inkluderet i denne kategori. I 17 pct. af tilfældene var offeret en ven eller havde haft et længerevarende bekendtskab til gerningsmanden, heri er også inkluderet enkelte sager med kolleger, da disse tilfælde sandsynligvis også omfattede venskab.

I 11 pct. af tilfældene var offeret forælder til gerningsmanden. Blandt disse var offeret i ti tilfælde mor til gerningsmanden, mens offeret i seks tilfælde var far. I ni pct. af tilfældene var offeret barn af gerningsmanden. I hovedparten af disse tilfælde var offeret under 18 år. Andet familie udgør seks pct. af ofrene. Denne kategori indeholder blandt andet søskende og bedsteforældre.

I 12 pct. af tilfældene var offeret fremmed for gerningsmanden eller havde mødt denne i løbet af de sidste 24 timer.

¹⁷ Den primære gerningsmand er typisk den, der har den mest nære relation til offeret, havde det stærkeste motiv eller var mest involveret i selve drabet (for en præcis beskrivelse se Granath m.fl. 2011).

Tabel 13 viser fordelingen af forskellige motiver for drabet. Tabellen bygger på EHM's inddeling af motiver, men er samlet i færre kategorier i nedenstående opgørelse. I tabellen angives den primære gerningsmands motiv(er). Idet en gerningsmand kan have flere forskellige motiver for at begå et enkelt drab, summerer de angivne procenter ikke til 100. Det bemærkes, at de angivne motiver kan være forbundet med større usikkerhed end mere tekniske informationer, såsom gerningstidspunkt og drabsmetode, idet motiver indebærer en del fortolkning. I nogle sager forklarer gerningsmanden selv sit motiv for at begå drab. I disse sager kan alternative motiver dog ikke udelukkes helt, da gerningsmanden kan have interesse i at fremhæve bestemte motiver. Andre gange er motivet fortolket af personer, der har været involveret i sagen (vidner, efterforskere m.v.), mens der også kan forekomme fortolkninger i selve retssagen. Desuden er der sager, hvor motivet er helt ukendt, jf. det tidligere.

Tabel 13

Motiv

	Antal	Pct.
Triviel konflikt	51	34 %
Psykisk sygdom	41	27 %
Hævn	23	15 %
Jalousi	22	15 %
Økonomisk	21	14 %
Separation	20	13 %
Trussel	17	11 %
Seksuelt	3	2 %
Altruisme	2	1 %
Andet	8	5 %
Ukendt	7	5 %

Det ses af tabellen, at en triviel konflikt har været helt eller delvist udløsende for cirka en tredjedel af drabene. Dette er det hyppigst forekommende motiv.

Et andet ofte forekommende motiv er psykisk sygdom, hvilket forekommer i 27 pct. af drabene. Det, at drabet havde psykisk sygdom som motiv, indikerer, at gerningsmanden var utilregnelig på grund af psykisk sygdom (straffelovens § 16 stk. 1, 1 pkt), eller at gerningsmanden var omfattet af straffelovens § 69 og samtidig blev idømt en behandlingsdom.¹⁸

I 15 pct. af tilfældene har jalousi været et motiv, mens separation ses at være et motiv i 13 pct. af drabene. De to typer af motiver adskiller sig ved, at separation angår tilfælde, hvor gerningsmanden begår drab, fordi han/hun bliver forladt af sin partner, mens jalousi dækker over motiver, hvor gerningsmanden er jaloux over partnerens kontakt eller relation til en person af det modsatte køn. Denne jalousi kan lede til drab på partneren eller på den anden person i relationen.

I 15 pct. af drabene ses hævn at være et motiv. Hævn kan både angå en oplevet uretfærdighed mod gerningsmanden selv eller mod en person, som gerningsmanden holder af.

I 15 pct. af sagerne betragtes økonomi som et motiv, herunder både røverier, men også tilfælde, hvor det eksempelvis handler om at få en udlånt genstand tilbage.

I 12 pct. af drabene har et motiv været, at gerningsmanden følte sig truet af offeret eller blev truet af en anden person til at dræbe offeret.

I få tilfælde ses et seksuelt motiv. Dette kan angå tilfælde, hvor et seksuelt overgreb har udviklet sig til drab, samt tilfælde, hvor der ses et seksuelt indhold i selve drabet for gerningsmanden.

I andre få tilfælde ses et motiv at være altruisme. Dette omfatter, at gerningspersonen har begået drabet ud fra en forståelse af, at offeret led.¹⁹

I 5 pct. af drabene har et andet motiv end de førnævnte været til stede. F.eks. konflikt om fælles børn.

¹⁸ De fleste personer, som findes skyldig i drab og som er omfattet af straffelovens § 69, idømmes ikke en behandlingsdom, men derimod en ubetinget fængselsstraf.

¹⁹ Vurderer retten, at offeret selv havde et ønske om at dø, kan gerningsmanden dømmes efter straffelovens § 239 drab efter begæring. De to drab, der her kategoriseres som værende præget af et altruistisk motiv, falder ikke under denne bestemmelse.

Gerningssted

Tidligere forskning har peget på, at drab i nære relationer oftere foregår i private hjem, mens drab, hvor relationen er mere perifer, oftere foregår i det offentlige rum (Justitsministeriets Forskningskontor 2014; Brookman 2003; Papachristos 2009). I tabel 14 vises fordelingen af gerningssteder for drab i denne undersøgelse.

Tabel 14
Gerningssted

	Antal	Pct.
Fælles privat bolig	38	25 %
Øvrig privat bolig	58	39 %
Offentlig vej m.v. og værtshuse	33	22 %
Institution/bosted	10	7 %
Andet	10	7 %
Ukendt	1	1 %
Total	150	100 %

Hvert fjerde af drabene er sket i offerets og gerningsmandens fælles hjem, mens knap fire ud af ti af drabene har fundet sted i en anden privat bolig, herunder offerets bolig (22 pct.), gerningsmandens bolig (12 pct.) samt andre private boliger (5 pct.).

Drabene er i 22 pct. af tilfældene foregået på offentlig vej m.v. samt værtshuse. Offentlig vej og værtshuse er samlet i én kategori, idet flere drab er kendetegnet ved at være begået på gaden foran et værtshus eller en bar i forlængelse af, at offer og gerningsmand har besøgt pågældende sted. Det er i nogle tilfælde uklart, om slagsmålet er startet på gaden eller inde på værtshuset.

Ti drab (syv pct.) har fundet sted på en institution eller et bosted for psykisk syge eller socialt udsatte.

Gerningsstedet for de ti drab, som er begået ”andet sted”, omfatter eksempelvis bil, park/skov samt arbejdsplads.

4.11

Gerningstidspunkt

Gerningstidspunktet varierer ikke tilfældigt på tværs af alle typer af drab. Den tidligere nævnte undersøgelse fra Justitsministeriets Forskningskontor viser eksempelvis, at drab begået mod mænd i situationer, hvor der er meget alkohol involveret i situationen, ofte finder sted om aftenen (Justitsministeriets Forskningskontor 2014).

I tabel 15 ses drab i denne undersøgelse fordelt efter gerningstidspunkt. I seks af tilfældene er tidspunktet ukendt eller for usikkert. Som det fremgår af tabellen, forekommer der flere drab, jo senere tidspunkt på dagen/natten.

Tabel 15
Gerningstidspunkt

	Antal	Pct.
Morgen (06.00-11.59)	23	15 %
Eftermiddag (12.00-17.59)	27	18 %
Aften (18.00-23.59)	39	26 %
Nat (00.00-05.59)	55	36 %
Ukendt	6	4 %
Total	150	100 %

EHM's typologi

EHM's drabstypologi indeholder 13 forskellige kategorier. Nogle af disse er slået sammen i nedenstående opgørelse. Det gælder røveridrabet begået på gaden, i private hjem og i forretninger, som er slået sammen til én kategori. Derudover er barnedrab i familien samt drab på spædbørn slået sammen til én kategori. EHM anvender desuden kategorien 'barnedrab uden for familien'. Ingen af drabene inkluderet i denne undersøgelse falder under denne kategori.

Følgende kategorier er omfattet af indeværende rapport:

1. **Partnerdrab** omfatter drab, hvor offer og gerningsmand på tidspunktet for drabet var kærestepar eller gift samt tilfælde, hvor de var ekskærestepar eller skilt.
2. **Barnedrab (i familien)** er drab på et barn på op til 18 år, begået af et familiemedlem²⁰.
3. **Andet familiedrab** omfatter voksne børn dræbt af en forælder, drab af en forælder begået af offerets egen søn eller datter samt øvrige drab, hvor offer og gerningsmand var i familie/hvor relationen havde familielignende karakter.
4. **Kriminelt miljø** omfatter drab, som relaterer sig til 1) organiseret kriminalitet, herunder handel med euforiserende stoffer, eller 2) anden form for kriminalitet, som relaterer sig til bandekonflikter, og hvor begge parter indgår i bandemiljøet. Denne kategori er vanskelig at afgrænse præcist, da graden af relation til bandegrupperinger og organiseret kriminalitet kan være vanskelig at bestemme.
5. **Røveridrabet** omfatter drab, som er begået i en situation, hvor gerningsmanden har begået røveri mod offeret.
6. **Nattelivsvold** indbefatter drab, der er karakteriseret ved at være sket i forlængelse af slagsmål i nattelivet eller til fester.
7. **Begået af psykisk syg (ikke familie)**. Denne kategori omfatter drab begået af psykisk syge mod en person, de ikke har en partner- eller familiemæssig relation til. For at et drab hører under kategorien, skal gerningsmanden på tidspunktet for drabet have været omfattet af straffelovens § 16 stk. 1, 1 pkt. (psykisk syg).
8. **Seksueldrab** er drab, som er sket i forbindelse med et seksuelt overgreb på offeret.
9. **'Andet i ikke-kriminelt miljø'**. Kategorien fungerer som en form for opsamlingskategori, hvor drab, der ikke passer ind i de øvrige kategorier, placeres.

Klassificeringen af sager til denne undersøgelse beror på en konkret vurdering i hver enkelt sag. I praksis har det f.eks. betydet, at alle sager, hvor gerningsmanden er omfattet af straffelovens § 16 stk. 1, 1 pkt. (psykisk syg) og ikke er i familie med offeret eller har/har haft en partnerrelation til offeret, er klassificeret som drab 'begået af psykisk syg (ikke familie)'. Relationen er generelt den vigtigste parameter, når et drab klassificeres i typologien. Derfor indeholder de tre første kategorier i typologien også drab, der er begået af en psykisk syg gerningsmand, da den nære relation her vægtes over gerningsmandens mentaltilstand. I tilfælde, hvor det er vurderet, at en sag passer lige godt i flere kategorier, vælges den første af

²⁰ Bemærk at EHM's definition af barnedrab adskiller sig fra den juridiske definition af barnedrab, jf. straffelovens § 238.

kategorierne i typologien, som sagen vurderes at kunne tilhøre. Det vil sige, at 'partnerdrab' vælges før de resterende kategorier, at 'barnedrab (i familien)' vælges før alle andre kategorier på nær 'partnerdrab' osv.

EHM's drabstypologi baserer sig primært på relationen mellem gerningsmand og offer og sekundært på motiv samt på drabssituationen i det hele taget. Det er bestemte karakteristika ved de enkelte sager, der fremhæves, mens andre udelades. Eksempelvis er det for så vidt angår typologien "drab i nære relationer" udelukkende relationen, der fremhæves, mens "røveridrab" og "seksualdrab" fremhæver motivet, og ved drab i forlængelse af "nattelivsvold" fremhæves tidspunktet og situationen. Ved at prioritere forskellige karakteristika ved et enkelt drab, kan dette altså placeres i forskellige kategorier. EHM's kodemanual (se Granath m.fl. 2011) forklarer ikke, hvilken kategori et drab hører under, hvis det passer i flere kategorier. At typologiens kategorier på denne vis ikke er skarpt afgrænsede, indebærer en risiko for, at det samme drab kan blive indplaceret i forskellige kategorier i typologien, alt efter hvem der foretager vurderingen. Forfatterne til det tidligere EHM-studie anerkender, at der er visse vanskeligheder knyttet til typologiinddelingen (Granath m.fl. 2011).

EHM's drabstypologi anvendes alligevel i denne undersøgelse, idet typologien bidrager med en forståelse for overordnede typer af drab, samt den har flere ligheder med de typer af drab, som international forskning i drab arbejder med (Brookman m.fl. 2017b), hvilket giver mulighed for internationale sammenligninger.

4.12.1 Drab inddelt i EHM's typologi

I tabel 16 er drabssagerne, analyseret i denne undersøgelse, inddelt efter EHM's typologi.

Tabel 16

Fordelingen af drab ud fra EHM's typologi

	Ofre		Gerningsmænd	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Partnerdrab	35	23 %	35	22 %
Barnedrab (i familien)	10	7 %	9	6 %
Andet familiedrab	29	19 %	26	17 %
Kriminelt miljø	17	11 %	15	10 %
Røveridrab	3	2 %	5	3 %
Nattelivsvold	6	4 %	7	4 %
Begået af psykisk syg (ikke familie)	15	10 %	14	9 %
Andet i ikke-kriminelt miljø	34	23 %	44	28 %
Seksualdrab	1	1 %	1	1 %
Total	150	100 %	156	100 %

Tabellen viser, at partnerdrab, barnedrab og andre familiedrab tilsammen udgør 49 pct. af drabene i denne undersøgelse, når tælleenheden er ofre. Disse tre typer kan samlet set betegnes som drab i nære relationer. Også i andre vesteuropæiske lande ses drab i nære relationer at udgøre en relativ stor andel, nemlig mellem 36 og 45 pct. af alle drab i Finland, Holland og Sverige (Granath m.fl. 2011).

Det bemærkes, at der her kan være forskelle i undersøgelsesnes grundlag, herunder hvorvidt tilfælde med drab, hvor der ikke er idømt en fældende afgørelse, er inkluderet. Derudover kan der være mindre forskelle i, hvordan der på tværs af landene er blevet lagt vægt på de enkelte karakteristika i sagerne. Generelt gælder det, at relationen er det vigtigste parameter, når en sag skal klassificeres. Dog kan der være forskelle på, hvor højt f.eks. gerningsmandens motiv og mentale tilstand er vægtet i forhold til hinanden, når en sag klassificeres.

Det ses også af tabellen, at der alene har været et tilfælde af seksualdrab. Det skal dog påpeges, at der har været et seksuelt motiv/overgreb i enkelte andre af drabene, men at disse drab samtidig er karakteriseret ved andre forhold, som betyder, at de er placeret i en anden kategori. Dette viser, at typologien ikke har skarpt afgrænsede kategorier, jf. det tidligere.

Sammenlignet med andre lande viser et tidligere EHM-studie baseret på oplysninger fra Holland, Sverige og Finland nogle tilsvarende resultater, selvom dette studie også inkluderer sager uden dom:

I alle tre lande er 'partnerdrab' og 'andre drab i ikke-kriminelt miljø' de to typer af drab, som forekommer hyppigst. Samme tendens gør sig gældende i Danmark.

De derefter følgende største kategorier i Sverige og Holland er – ligesom i Danmark – drab i 'kriminelt miljø samt' og 'andet familiedrab'.

Andelen af barnedrab (i familien) i de tre lande er mellem fem og seks pct. I Danmark er den syv pct.

Ligesom i Danmark er seksualdrab i alle tre lande meget sjældne og udgør mellem 0,2 og tre pct. af drabene.

Røveridrab forekommer oftere i både Holland, Sverige og Finland end i Danmark. Dette kan ikke udelukkes at hænge sammen med, at studiet for de tre lande inkluderer uopklarede drab, og at relation i røveridrab typisk er mere perifer (Bijleveld og P. Smit 2006) og dermed sværere at opklare (Bänziger og Killias 2014; Liem m.fl. 2019).

Omvendt er andelen af drab, begået af psykisk syge uden for familien, højere i Danmark. Dette kan ligeledes ikke udelukkes at hænge sammen med, at denne undersøgelse alene omfatter sager med fældende afgørelser, idet psykisk syge personer har en højere risiko for at blive opdaget, fordi de ofte ikke planlægger deres kriminalitet (Indenrigs- og Sundhedsministeriet 2006).

Andelen af drab, begået i forlængelse af nattelivsvold, svarer til, hvad der ses i Holland og Finland (Granath m.fl. 2011).

Samlet set synes drab i Danmark således ikke at adskille sig markant fra de tre omtalte vesteuropæiske lande. På verdensplan skiller denne karakteristik sig dog ud. Europa er sammen med Australien de to kontinenter, hvor andelen af drab i nære relationer er højest (United Nations 2013).

Til den følgende karakteristik af drab baseret på EHM's typologi skal det påpeges, at resultaterne i flere tilfælde bygger på få tilfælde, hvilket vil sige, at der kan peges på tendenser, men at resultaterne er forbundet med stor statistisk usikkerhed. Af hensyn til anonymitet udelades nogle resultater, mens andre ikke angives i præcise tal.

Partnerdrab

Ofre: 35 (23 pct.) | Gerningsmænd: 35 (22 pct.)

Partnerdrab omfatter drab, hvor offer og gerningsmand på tidspunktet for drabet var kærestepar eller gift samt tilfælde, hvor de var ekskærestepar eller skilt.

- **Køn:** 26 ud af 35 (74 pct.) af ofrene i partnerdrab er kvinder. I ingen af de øvrige typer af drab er mere end halvdelen af ofrene kvinder. I international forskning beskrives partnerdrab også som en hovedtype af drab på kvinder (R. E. Dobash og R. P. Dobash 2017). 26 ud af 35 (74 pct.) af gerningsmændene til partnerdrab er mænd. Andelen af mandlige gerningsmænd er lavere end andelen af mænd blandt alle gerningsmændene samlet set.
- **Alder:** Både ofre og gerningsmænd er 42 år gamle i gennemsnit. Gerningsmænd til partnerdrab er gennemsnitligt ældre end gerningsmændene generelt.
- **Herkomst:** Blandt ofrene til partnerdrab er 11 ud af 35 (31 pct.) efterkommere eller indvandrere m.v. Denne andel svarer stort set til andelen af efterkommere eller indvandrere m.v. blandt ofrene for drab generelt. Otte ud af 35 (23 pct.) af gerningsmændene til partnerdrab er efterkommere eller indvandrere m.v. Denne andel er lavere end andelen af efterkommere eller indvandrere m.v. blandt gerningsmændene generelt.
- **Mentaltilstand:** Tre ud af 35 (9 pct.) af gerningsmændene til partnerdrab falder under straffelovens § 16 (psykisk syge m.v.). Denne andel er markant lavere end blandt gerningsmændene generelt. 25 ud af 35 (71 pct.) af gerningsmændene til partnerdrab falder under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede m.v.). Denne andel er højere end blandt gerningsmændene generelt.
- **Påvirkning og misbrug:** 17 ud af 35 (49 pct.) af gerningsmændene vurderes at være påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer. Alkoholpåvirkning forekom dobbelt så hyppigt som påvirkning af euforiserende stoffer. Anden forskning har ligeledes peget på, at gerningsmænd til partnerdrab på kvinder ofte er påvirkede af alkohol (Campbell m.fl. 2014). Blandt gerningsmændene til partnerdrab var 16 ud af 35 (46 pct.) vurderet at være misbrugere af alkohol eller euforiserende stoffer. Misbrug af alkohol og euforiserende stoffer optrådte nogenlunde lige hyppigt. Tilsvarende finder udenlandske studier, at misbrug blandt gerningsmænd til partnerdrab på kvinder hyppigt forekommer (Campbell m.fl. 2014).
- **Tidligere fældende afgørelser:** Af gerningsmændene til partnerdrab har 13 ud af 35 (37 pct.) tidligere fældende afgørelser. Denne andel er lavere end blandt gerningsmændene generelt. Tilsvarende findes i udenlandske undersøgelser (R. E. Dobash, R. P. Dobash m.fl. 2004).
- **Drabsmetode:** Den hyppigste drabsmetode i partnerdrab er skarp vold, som er anvendt i 18 ud af 35 (51 pct.) af partnerdrabene. Den næsthypigste drabsmetode er kvælning, som forekom i otte ud af 35 (23 pct.) af partnerdrabene. Sammenlignet med drab uden for nære relationer forekommer kvælning hyppigere ved partnerdrab.
- **Motiv:** De to hyppigste motiver var separation og jalousi, som forekom i henholdsvis 15 ud af 35 (43 pct.) og 11 ud af 35 (31 pct.) af partnerdrabene. Disse to motiver optræder ofte sammen og forekommer hyppigere i partnerdrab end alle andre typer af drab. Andre studier af partnerdrab har ligeledes fundet, at jalousi ofte er et motiv i partnerdrab, særligt i tilfælde hvor mænd dræber kvinder (Campbell m.fl. 2003; Johnson og Hotton 2003).
- **Gerningssted:** Gerningsstedet er hyppigst offer og gerningsmandens fælles private bolig, hvilket er tilfældet i 17 ud af 35 (49 pct.) af sagerne. Fælles privatbolig er oftere gerningssted i partnerdrab end i drabene generelt. Øvrig privat bolig forekom i 11 ud af 35 (31 pct.) af partnerdrabene.
- **Gerningstidspunkt:** Det hyppigste gerningstidspunkt er aftenen, hvor 14 ud af 35 (40 pct.) af partnerdrabene har fundet sted. Dobbelt så mange partnerdrab sker om aftenen som om natten. Alle andre typer af drab forekommer enten oftere om natten end om aftenen eller nogenlunde lige hyppigt nat og aften.

Hvad angår partnerdrab, ses, at gerningsmand og offer havde fælles børn i 13 ud af 35 tilfælde (37 pct.).

Barnedrab (i familien) er drab på et barn på op til 18 år, begået af et familiemedlem.

- **Relation:** Alle barnedrabene er begået af en forælder til barnet.
- **Køn:** Der er lige mange piger og drenge blandt ofrene for barnedrab. Barnedrab er den eneste type drab, hvor mere end halvdelen af gerningsmændene er kvinder (seks ud af ni).²¹ Anden forskning har ligeledes peget på, at barnedrab er den eneste type drab, hvor gerningsmændene oftere er kvinder end mænd (Malmquist 2017).
- **Alder:** Ofrene for barnedrab er gennemsnitligt fem år gamle (alle ofrene er mellem nul og ti år gamle). Gerningsmændene til barnedrab er gennemsnitligt 30 år gamle og således lidt yngre end gerningsmændene til andre typer af drab i nære relationer.
- **Mentaltilstand:** fire ud af ni af gerningsmændene til barnedrab falder under straffelovens § 16 (psykisk syge m.v.). Denne andel er højere end blandt de øvrige typer af drab. Anden forskning har vist, at særligt kvinder, der begår barnedrab, ofte har en psykisk lidelse (Malmquist 2017; Meyer og Oberman 2001; Pritchard 2012).
- **Tidligere fældende afgørelser:** Relativt få gerningsmænd til barnedrab har tidligere fældende afgørelser.
- **Drabsmetode:** Barnedrab er den eneste type drab, hvor kvælning er den hyppigst forekommende drabsmetode. seks ud af ti af barnedrabene er begået ved kvælning.
- **Påvirkning og misbrug:** Både påvirkning og misbrug af alkohol og euforiserende stoffer ses relativt sjældent blandt gerningsmændene til barnedrab.
- **Motiv:** I barnedrab er motivet hyppigst psykisk sygdom og derefter separation. Anden forskning har vist, at hvor motivet ofte er psykisk sygdom, når en kvinde dræber sit barn, er en afvisning eller separation fra moderen ofte en årsag til, at en mand dræber sit eget barn (Levin og Fox 2017; Malmquist 2017).
- **Gerningssted:** Offeret og gerningsmandens fælles bolig var gerningssted i syv ud af ti af drabene og er således det hyppigst forekommende gerningssted i sager om barnedrab. I ingen andre typer af drab ses en større andel drab begået i fælles bolig.
- **Gerningstidspunkt:** Intet gerningstidspunkt skiller sig særligt ud i forhold til barnedrab.

²¹ Dette tal er opdateret i februar 2020, da det i den oprindelige rapport fejlagtigt fremgik, at otte ud af ni gerningsmænd til barnedrab er kvinder.

Andet familiedrab omfatter voksne børn dræbt af en forælder, drab af en forælder begået af offerets egen søn eller datter samt øvrige drab, hvor offer og gerningsmand var i familie/hvor relationen havde familielignende karakter.

- **Relation:** I 16 ud af 29 (55 pct.) af drabene kategoriseret som 'Andet familiedrab' er offeret forælder til gerningsmanden, heraf ti tilfælde, hvor offeret var mor og seks, hvor offeret var far. De resterende 13 drab er begået mod andet familie, såsom søskende eller bedsteforældre. Anden forskning har ligeledes vist, at forældredrab forekommer hyppigere end drab på andre familiemedlemmer (søskende, bedsteforældre mm) (Mouzos og Rushforth 2003).
- **Køn:** 14 ud af 29 (49 pct.) af ofrene for andet familiedrab er kvinder. Næsten alle gerningsmænd til andre familiedrab er mænd. Anden forskning har vist, at særligt gerningsmænd til forældredrab langt oftere er en søn end en datter (Marleau m.fl. 2006).
- **Alder:** Ofrene for andre familiedrab er gennemsnitligt 52 år gamle og er således gennemsnitligt set ældre end ofrene generelt. Gerningsmændene til andre familiedrab er gennemsnitligt 34 år gamle. Den relativt store aldersforskel mellem offer og gerningsmand skal ses i lyset af, at mange af ofrene er forældre til gerningsmanden.
- **Herkomst:** ni ud af 29 (31 pct.) af ofrene for andre familiedrab er efterkommere eller indvandrere m.v. Efterkommere og indvandrere m.v. udgør ni ud af 26 (35 pct.) af gerningsmændene til andre familiedrab.
- **Mentaltilstand:** Blandt gerningsmændene til andre familiedrab falder 16 ud af 26 (62 pct.) under straffelovens § 16. Denne andel er markant højere end blandt gerningsmændene generelt. Anden forskning har vist, at særligt gerningsmænd til forældredrab ofte er psykisk syge (Heide 2017; Hillbrand m.fl. 1999). Fem ud af 26 (19 pct.) af gerningsmændene til andre familiedrab falder under straffelovens § 69. Denne andel er markant lavere end blandt gerningsmændene generelt.
- **Påvirkning og misbrug:** Otte ud af 26 (31 pct.) af gerningsmændene til andre familiedrab vurderes påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer under drabet. Denne andel er lavere end blandt gerningsmændene generelt. Ligeledes vurderes otte ud af 26 (31 pct.) af gerningsmændene til andre familiedrab at være misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer. Denne andel er også lavere end blandt gerningsmændene generelt.
- **Tidligere fældende afgørelser:** Tidligere fældende afgørelser ses hos 12 ud af 26 (46 pct.) af gerningsmændene til andre familiedrab. Denne andel er højere end tilsvarende andel hos gerningsmænd til partnerdrab og barnedrab, men lavere end for gerningsmænd til drab uden for nære relationer.
- **Drabsmetode:** Den hyppigste drabsmetode er skarp vold, som er brugt ved 17 ud af 29 (59 pct.) af de andre familiedrab. Den næsthypigste drabsmetode er kvælning, som er brugt ved fem ud af 29 (17 pct.) af disse drab.
- **Motiv:** I andre familiedrab er motivet hyppigst psykisk sygdom, nemlig i 18 ud af 29 (62 pct.) af drabene. Det næsthypigste motiv er en trivial konflikt, som ses i ni ud af 29 (31 pct.) af drabene. Tidligere forskning har vist, at hvor forældredrab ofte er motiveret af psykisk sygdom, er drab på andre familiemedlemmer (søskende og bedsteforældre) oftere relateret til konflikter i hjemmet (Mouzos og Rushforth 2003).
- **Gerningssted:** Øvrig privat bolig var gerningsstedet i 14 ud af 29 (48 pct.) af de andre familiedrab, og er således det hyppigste gerningssted i denne type drab. Det næsthypigste er offer og gerningsmands fælles private bolig, som var gerningssted i 11 ud af 29 (38 pct.) af disse drab.
- **Gerningstidspunkt:** Gerningstidspunktet er i 11 ud af 29 (38 pct.) af de andre familiedrab nat. Natten er dermed det hyppigste gerningstidspunkt i denne type drab. Det næsthypigste er morgenen, hvor syv ud af 29 (24 pct.) af disse drab fandt sted.

Kriminelt miljø omfatter drab, som relaterer sig til 1) organiseret kriminalitet, herunder handel med euforiserende stoffer, eller 2) anden form for kriminalitet, som relaterer sig til bandekonflikter, og hvor begge parter indgår i bandemiljøet. Denne kategori er vanskelig at afgrænse præcist, da graden af relation til bandegrupperinger og organiseret kriminalitet kan være vanskelig at bestemme.

- **Køn:** Samlet set er ofre og gerningsmænd til drab i kriminelle miljøer stort set alle mænd. Amerikansk og nordeuropæisk forskning har ligeledes påpeget, at drab relateret til kriminelle miljøer primært foregår mellem mænd (Papachristos 2009; Pizarro 2017; Granath m.fl. 2011; Liem m.fl. 2019).
- **Alder:** Gennemsnitsalderen for ofrene for drab i kriminelle miljøer er 29 år, hvilket er den laveste for alle drabstyperne ud over barnedrab. Gerningsmændene til drab i kriminelle miljøer er i gennemsnit 25 år og således yngre end gerningsmændene generelt. At både gerningsmænd og ofre til drab i kriminelle miljøer er forholdsvis unge, er ligeledes fundet i anden forskning (Papachristos 2009).
- **Herkomst:** Fem ud af 17 af ofrene for drab i kriminelle miljøer er efterkommere eller indvandrere m.v. Denne andel svarer stort set til andelen blandt ofre generelt. Fem ud af 15 af gerningsmændene til drab i kriminelle miljøer er efterkommere eller indvandrere m.v. Denne andel er ligeledes på niveau med gerningsmændene generelt. Amerikansk forskning har vist, at drab relateret til bander typisk foregår mellem personer af etnisk minoritetsbaggrund (Papachristos 2009). Den indeværende undersøgelse finder ikke, at drab i kriminelle miljøer sammenlignet med andre drab er kendetegnet ved en særlig høj andel gerningsmænd, som ikke har dansk baggrund. Det skal dog igen understreges, at indeværende undersøgelse ikke inkluderer oplysninger om drab uden fældende afgørelse. Havde disse været inkluderet, kunne andelenes muligvis være anderledes.
- **Mentaltilstand:** Drab i kriminelt miljø er den eneste type af drab, hvor mere end halvdelen (otte ud af 15) af gerningsmændene ikke er vurderet psykisk syge m.v. (straffelovens § 16) eller mangelfuldt udviklede (straffelovens § 69).
- **Påvirkning og misbrug:** Seks ud af 15 af gerningsmændene til drab i kriminelle miljøer vurderes at være påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på tidspunktet for drabet. Ni ud af 15 af gerningsmændene til drab i kriminelle miljøer vurderes at være misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på drabstidspunktet. Denne andel er højere end blandt gerningsmændene generelt. Blandt gerningsmændene til drab i kriminelle miljøer ses misbrug af euforiserende stoffer hyppigere end alkoholmisbrug.
- **Tidligere fældende afgørelser:** Blandt gerningsmændene til drab i kriminelle miljøer har 12 ud af 15 tidligere fældende afgørelser. En højere andel ses ikke for nogle andre typer af drab.
- **Drabsmetode:** Ti ud af 17 af drabene i kriminelle miljøer blev begået med skydevåben. Skydevåben er således den hyppigste drabsmetode. Selvom drab i kriminelle miljøer kun udgør 11 pct. af de analyserede drab, udgør de halvdelen af drabene begået med skydevåben. Amerikansk og svensk forskning har ligeledes påpeget, at skydevåben ofte er gerningsvåben i kriminelle miljøer (Papachristos 2009; Pizarro og McGloin 2006; Granath og Sturup 2018). De resterende syv drab i kriminelle miljøer er begået med skarp vold.
- **Motiv:** Et økonomisk motiv har været til stede i otte ud af 17 af drabene i kriminelle miljøer. Økonomi er således det hyppigst forekomne motiv i denne type drab. Det næsthyppest motiver er hævn, som ses i syv ud af 17 af disse drab. Anden forskning har beskrevet, at økonomiske motiver ved drab i kriminelle miljøer typisk er knyttet til adgangen til det illegale narkotikamarked og territorier i byen (Wolfgang og Ferracuti 1967; Messerschmidt 1987; Adams og Pizarro 2014; Pizarro 2017; Varano og Kuhns 2017), mens hævnmotiverne i denne type drab ofte er relateret til gengældelse for en anden forbrydelse begået mod f.eks. en bande (Papachristos 2009).
- **Relation:** Relationen mellem offer og gerningsmand til drab i kriminelle miljøer er ofte et perifært bekendtskab (hyppigste relation) og venskab eller et længere bekendtskab (næsthyppest relation).
- **Gerningssted:** Det hyppigste gerningssted for drab i kriminelle miljøer er øvrige private boliger, hvor ni ud af 17 af disse drab har fundet sted (fem af disse fandt sted i offerets bolig, mens de resterende fire fandt sted i gerningsmandens bolig eller anden privat bolig). Det næsthyppest gerningssted er offentligt område, hvor fem ud af 17 af drab i kriminelle miljøer har fundet sted. I USA er det beskrevet, at drab i kriminelle miljøer hovedsagligt begås i det offentlige rum (Papachristos 2009). Grunden til at den indeværende undersøgelse ikke finder dette resultat, kan være, at uopklarede drab ikke er inkluderet. Drab i det offentlige rum har typisk en lavere opklaringsprocent (Liem m.fl. 2019; Granath og Sturup 2018).
- **Gerningstidspunkt:** Ti ud af 17 af drab i kriminelle miljøer har fundet sted om natten. Drab i kriminelt miljø er den eneste type drab, hvor over halvdelen har fundet sted om natten.

Røveridrab

Ofre: 3 (2 pct.) | Gerningsmænd: 5 (3 pct.)

Røveridrab omfatter drab, som er begået i en situation, hvor gerningsmanden har begået røveri mod offeret.

- **Relation:** Alle røveridrabe er kendetegnet ved, at ofre og gerningsmænd ikke kendte hinanden i forvejen.
- **Køn:** Alle gerningsmændene er mænd.
- **Alder:** Gennemsnitsalderen for ofrene for røveridrab er den højeste blandt de forskellige typer af drab. Bemærk, at dette gennemsnit er baseret på tre personer. Gennemsnitsalderen for gerningsmændene til røveridrab er den laveste blandt de forskellige typer af drab. Gennemsnittet baserer sig alene på fem personer. Anden forskning har ligeledes fundet en stor aldersforskel mellem ofre og gerningsmænd for røveridrab. Den store aldersforskel kan hænge sammen med, at gerningsmændene vælger ofre, som med mindre sandsynlighed kan yde modstand (Bijleveld og P. Smit 2006).
- **Motiv:** I alle disse drab har der været et økonomisk motiv. Typen af drab er i sig selv betinget af, at et økonomisk motiv har været til stede.
- Af hensyn til anonymitet beskrives denne type drab ikke yderligere.

Nattelivsvold

Ofre: 6 (4 pct.) | Gerningsmænd: 7 (4 pct.)

Nattelivsvold indbefatter drab, der er karakteriseret ved at være sket i forlængelse af slagsmål i nattelivet eller til fester.

- **Køn:** Alle ofre og gerningsmænd til disse drab er mænd.
- **Alder:** Gerningsmændene er unge (26 år i gennemsnit) i forhold til gerningsmændene generelt. Ofrene er markant ældre (41 år i gennemsnit).
- **Motiv:** I alle drab begået i forlængelse af nattelivsvold har motivet været en triviell konflikt. Anden forskning har fundet, at drab i forlængelse af nattelivsvold, der primært foregår mellem mænd, typisk er motiveret af trivielle statusrelaterede konflikter (Brookman 2003).
- **Relation:** I de fleste af disse drab kender offer og gerningsmand ikke hinanden i forvejen.
- **Drabsmetode:** Tre af drabene i forlængelse af nattelivsvold er begået med skarp vold, mens de øvrige tre er begået med stump vold.
- **Påvirkning:** Alle gerningsmændene til drab i forlængelse af nattelivsvold vurderes at være påvirkede af alkohol, mens nogle af dem også vurderes at være påvirkede af euforiserende stoffer.
- Af hensyn til anonymitet beskrives denne type drab ikke yderligere.

Begået af psykisk syg (ikke familie). Denne kategori omfatter drab begået af psykisk syge mod en person, de ikke har en partner- eller familiemæssig relation til. For at et drab hører under kategorien, skal gerningsmanden på tidspunktet for drabet have været omfattet af straffelovens § 16 stk. 1, 1 pkt. (psykisk syg).

- **Køn:** Størstedelen af både ofre og gerningsmænd ved drab, begået af psykisk syge uden for familien, er mænd.
- **Alder:** Gennemsnitsalderen for ofrene for disse drab er 45 år, mens gennemsnitsalderen for gerningsmændene er 43 år. Drab begået af psykisk syge uden for familien er den type drab, hvor gennemsnitsalderen for gerningsmænd er højest.
- **Herkomst:** Tre ud af 15 af ofrene for drab begået af psykisk syge uden for familien er efterkommere eller indvandrere m.v. Denne andel er lavere end blandt ofrene generelt. Fire ud af 14 af gerningsmændene til drab begået af psykisk syge uden for familien er efterkommere eller indvandrere m.v. Denne andel er ligeledes lavere end blandt gerningsmændene generelt. Et hollandsk studie har fundet et lignende resultat (Bijleveld og P. Smit 2006).
- **Mentaltilstand:** Alle gerningsmænd til drab, begået af psykisk syge uden for familien, hører under straffelovens § 16. Kategorien er i sig selv betinget af, at gerningsmanden var psykisk utilregnelig og begik drab uden for familien. Alle drab uden for nære relationer, hvor gerningsmanden var psykisk syg, er således samlet i denne kategori.
- **Påvirkning og misbrug:** Ti ud af 14 af gerningsmændene vurderes at være påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer. Ud over drab i forlængelse af nattelivsvold, er drab begået af psykisk syge uden for familien den type drab, hvor den største andel gerningsmænd var påvirkede. 11 ud af 14 af gerningsmændene til drab begået af psykisk syge uden for familien vurderes at have et misbrug af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. En højere andel ses ikke i andre typer af drab.
- **Tidligere fældende afgørelser.:** 11 ud af 14 af gerningsmændene til drab, begået af psykisk syge uden for familien, har tidligere fældende strafferetlige afgørelser. Dette er den næsthøjeste andel efter drab i kriminelle miljøer.
- **Drabsmetode:** Skarp vold var drabsmetoden i 12 ud af 15 af disse drab. Selvom skarp vold er den hyppigst anvendte drabsmetode i de fleste typer af drab, er andelen markant højere i drab begået af psykisk syge uden for familien til sammenligning med de øvrige typer af drab. Anden forskning har ligeledes fundet, at drab begået af psykisk syge ofte er begået med kniv. Fundet er blevet forklaret med, at relativt mange af de anvendte knive er køkkenknive, som ofte er nemt tilgængelige i de typisk spontane drab (Crichton 2017; Hughes m.fl. 2012).
- **Relation:** Syv ud af 15 af drabene er begået mod en, som gerningsmanden kender til, uden at parterne var venner. I fire af de syv sager var offeret ansat på det bosted eller den institution, hvor gerningsmanden opholdt sig.
- **Motiv:** I alle drab, begået af psykisk syge uden for familien, har motivet været psykisk sygdom, jf. også typologiens definition. I fire ud af de 15 drab har motivet ligeledes været præget af en triviel konflikt.
- **Gerningssted:** Det hyppigste gerningssted er den institution eller det bosted, som gerningsmanden opholdt sig på, hvor seks ud af 15 af drabene er begået.
- **Gerningstidspunkt:** Det hyppigste gerningstidspunkt er nat, hvor fem ud af 15 af drabene, begået af psykisk syge uden for familien, har fundet sted.

Seksuualdrab

Ofre: 1 (0,67 pct.) | Gerningsmænd: 1 (0,64 pct.)

Seksuualdrab er drab, som er sket i forbindelse med et seksuelt overgreb på offeret.

- Ét drab er kategoriseret som seksuualdrab. To yderligere drab har haft en seksuel karakter, men det er vurderet, at disse har passeret bedre i andre kategorier. Det er tidligere vist, at seksuualdrab er et sjældent fænomen i Danmark (Justitsministeriets Forskningskontor 2014).
- Af hensyn til anonymitet beskrives denne type drab ikke yderligere.

Andet i ikke-kriminelt miljø

Ofre: 34 (23 pct.) | Gerningsmænd: 44 (28 pct.)

'Andet i ikke-kriminelt miljø'. Kategorien fungerer som en form for opsamlingskategori, hvor drab, der ikke passer ind i de øvrige kategorier, placeres. Denne type drab minder samlet om, hvad et tidligere studie har kaldt 'konfrontations- og hævn drab', som typisk foregår mellem mænd, er begået som konsekvens af en trivial konflikt eller hævn og typisk er begået med kniv eller stump vold (Brookman 2003).

- **Køn:** Blandt ofrene for andre drab i ikke-kriminelle miljøer er fem ud af 34 (15 pct.) kvinder. Denne andel er lavere end blandt ofrene generelt. Næsten alle gerningsmændene til andre drab i ikke-kriminelle miljøer er mænd.
- **Alder:** Gennemsnitsalderen for ofrene for andre drab i ikke-kriminelle miljøer er 43 år. Gennemsnitsalderen for gerningsmændene for andre drab i ikke-kriminelle miljøer er 30 år.
- **Herkomst:** 11 ud af 34 (32 pct.) af ofrene for andre drab i ikke-kriminelt miljø er efterkommere eller indvandrere m.v. 19 ud af 44 (43 pct.) af gerningsmændene til drab i ikke-kriminelt miljø er efterkommere eller indvandrere m.v. En højere andel ses ikke i de andre typer af drab.
- **Mentaltilstand:** Gerningsmændene til andre drab i ikke-kriminelle miljøer hører i 31 ud af 44 (70 pct.) tilfælde under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede m.v.). Denne andel er højere end blandt gerningsmændene generelt.
- **Påvirkning og misbrug:** 23 ud af 44 (52 pct.) af gerningsmændene til andre drab i ikke-kriminelle miljøer vurderes at være påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. 18 ud af 44 (41 pct.) af gerningsmændene til andre drab i ikke-kriminelle miljøer vurderes at være misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på tidspunktet for drabet.
- **Tidligere fældende afgørelser:** Gerningsmændene til andre drab i ikke-kriminelle miljøer har i 29 ud af 44 (66 pct.) af tilfældene tidligere fældende afgørelser.
- **Drabsmetode:** Skarp vold er den hyppigste anvendte drabsmetode. 15 ud af 34 (44 pct.) af disse drab er begået med skarp vold. Den næsthypigste drabsmetode i denne type drab er stump vold, som er anvendt i syv ud af 34 (21 pct.) af drabene.
- **Relation:** Den hyppigste relation mellem ofre og gerningsmænd til andre drab i ikke-kriminelle miljøer er venner eller længere bekendtskaber, som ses i 14 ud af 34 (41 pct.) af disse drab. I de fleste andre typer af drab (kriminelt miljø, nattelivsvold, begået af psykisk syge uden for familien, røveridrab) er relationen oftere mere perifer.
- **Motiv:** Motivet er hyppigst præget af en trivial konflikt, hvilket ses i 16 ud af 34 af drabene (47 pct.). Det næsthypigste motiv er hævn, som var en del af motivet/motiverne i otte ud af 34 (24 pct.) af denne type drab.
- **Gerningssted:** Det hyppigste gerningssted er øvrig privat bolig, hvor 14 ud af 34 (41 pct.) af de andre drab i ikke-kriminelle miljøer fandt sted. Det næsthypigste gerningssted er offentlige områder, hvor 12 ud af 34 (35 pct.) af disse drab fandt sted.
- **Gerningstidspunkt:** Natten er det hyppigste gerningstidspunkt. 12 ud af 34 af (35 pct.) af disse drab fandt sted om natten. Det næsthypigste gerningstidspunkt i denne type drab er aftenen, hvor ti ud af 34 (29 pct.) af drabene fandt sted.

I det følgende foretages latente klasseanalyser med det formål at skabe empirisk funderede drabstypologier på baggrund af forskellige faktorer. De klasser, der skabes via latent klasseanalyse, adskiller sig fra EHM's typologi på flere punkter. For det første grupperer latent klasseanalyse drabssagerne direkte på baggrund af mønstre i de undersøgte oplysninger. For det andet kan latent klasseanalyse finde sammenhænge mellem flere forskellige karakteristika på en gang i stedet for at fokusere på enkelte variable, såsom relation eller motiv. For det tredje fokuseres i det på andre karakteristika end relation, som er det primære fokus i EHM's typologi.

Analyserne af latente klasser koncentrerer om henholdsvis motiver, gerningsmænd, ligheder mellem gerningsmand og offer og oplysninger, som i de fleste tilfælde er tilgængelige umiddelbart efter, at et drab opdages.

Det bemærkes igen, at metoden kan fremhæve de mest markante statistiske mønstre og regelmæssigheder. Derved belyses, hvilke træk ved ofre, gerningsmænd og drabssituationen i det hele taget, der ofte hænger sammen. Metoden producerer ikke en udtømmende facitliste over typer af drab i Danmark, men den giver et indblik i overordnede sammenhænge.

I tabellerne er *kursiv* notation anvendt ved en models γ parametre (størrelsen på klasser). **Fed** notation er anvendt ved de p parametre (sandsynligheden for at observere et bestemt udfald af en manifest variabel, givet den latente klasse), der særligt karakteriserer den givne klasse.

Det bemærkes, at størrelsen på klasserne, der præsenteres i tabellerne, er parameterestimer. Når modellerne anvendes til at beskrive andelen af drab i hver klasse, kan dette antal i mindre omfang afvige fra det angivne samlede parameterestimat. Eksempelvis kan et parameterestimat angive, at 20 pct. af alle gerningsmænd tilhører en given klasse. Når de konkrete sager med gerningsmænd tildeles en klasse, kan det resultere i, at 21 pct. af gerningsmændene er blevet tildelt denne klasse. Forklaringen på denne forskel skal findes i, hvordan de konkrete sager med gerningsmænd tildeles en klasse.²²

Som tidligere beskrevet anvendes BIC og AIC til at udvælge antallet af latente klasser i de estimerede modeller. Tabeller med BIC- og AIC-værdier er vedlagt i Bilag B.

5.1

Mønstre – motiver for drab

Som det blev beskrevet tidligere, kan flere forskellige motiver være relateret til et drab. I det følgende dannes klasser med udgangspunkt i mønstrene af motiver. Det bemærkes igen, at

²² I modellen udregnes for hver gerningsmand sandsynligheden for, at denne tilhører hver af de identificerede klasser. Er der tre klasser, kan en gerningsmand f.eks. have 10 pct., 50 pct. og 40 pct. sandsynlighed for at tilhøre henholdsvis klasse 1, 2 og 3. I dette tilfælde tildeles gerningsmanden klasse 2 på grund af den højeste sandsynlighed, mens de øvrige sandsynlighedsandele alene optræder i modellens parameterestimat og ikke når sagerne konkret tildeles en klasse.

motiver kan være svære at fastlå objektivt og derfor er forbundet med en usikkerhed, jf. afsnit 4.9.

Der tælles på ofre. I syv drab har motivet været ukendt, jf. det tidligere, hvilket betyder, at de latente klasser dannet på baggrund af motiver er baseret på 143 drabssager.

Tabel 17 viser henholdsvis fordelingen af de tre klasser og sandsynligheden for at observere specifikke motiver, givet den latente klasse. Modellen estimerer, at et drab har 14 pct. sandsynlighed for at tilhøre klasse 1, som derved er den mindste af de tre klasser, mens de tilsvarende sandsynligheder for klasse 2 og 3 er henholdsvis 28 pct. og 59 pct.

Tabel 17

Latent klasseanalyse, motiver

	Klasse 1	Klasse 2	Klasse 3
	Jalousi/separation	Psyisk utilregnelighed	Uretfærdighed/konflikt/berigelse
	14 %	28 %	59 %
Hævn	1 %	2 %	26 %
Jalousi	81 %	3 %	6 %
Psyisk sygdom	1 %	99 %	3 %
Separation	82 %	0 %	5 %
Trivial konflikt	1 %	17 %	53 %
Trussel	0 %	0 %	20 %
Økonomisk	6 %	0 %	24 %
Andet ²³	10 %	6 %	10 %

Som det ses af tabellen, er drab betinget klasse 1 'Jalousi/separation' karakteriseret ved en høj sandsynlighed for at være begået ud fra jalousi og/eller i forbindelse separation fra en partner. Jalousi og separation hænger, ikke overraskende, sammen. Drab i denne klasse er desuden kendetegnet ved, at andre motiver har en lav sandsynlighed for at forekomme.

Klasse 2 'psyisk utilregnelighed' betinger 99 pct. sandsynlighed for, at motivet i et drab er psykisk sygdom. I denne klasse af motiver er gerningsmandens utilregnelighed relateret til psykisk sygdom, ofte det eneste motiv. Der er dog en sandsynlighed for, at motivet ligeledes hænger sammen med en trivial konflikt.

²³ Motiverne "seksuelt" og "altruisme" er her inkluderet i kategorien "andet".

Klasse 3 'uretfærdighed, konflikt og berigelse' adskiller sig fra de andre klasser ved at betinge en højere sandsynlighed for, at motivet er relateret til trivielle konflikter, hævn, trusler eller økonomi. I denne klasse af bevæggrunde har de fire førnævnte motiver mellem 20 og 53 pct. sandsynlighed for at være til stede. Sammenlignet med drab betinget af jalousi/separation og psykisk utilregnelighed, er drab betinget af uretfærdighed, konflikt og berigelse en større og mere divers klasse.

Overraskende nok er der ikke en klasse, som mere tydeligt angår rene økonomisk-instrumentelle motiver, såsom røveridræb og situationer med et økonomisk udestående mellem gerningsmand og offer. Dette kan skyldes, at relativt få drab i denne undersøgelse er af denne art. Det kunne også skyldes, at økonomisk motiverede drab i Danmark ofte er karakteriseret ved at høre sammen med konflikt og hævnprægede motiver.

5.1.1

Motiver og EHM's typologi

I følgende afsnit betragtes de tre klasser af motiver, identificeret via latent klasseanalyse, i forhold til EHM's typologi.

Klasse 1 'jalousi/separation' omfatter 21 drab. 14 af de 21 drab er klassificeret som 'partnerdrab', i EHM's typologi, mens tre vedrører 'barnedræb', og fire angår drab i 'andet i ikke-kriminelt miljø'. Disse fire er alle begået på en person, som gerningsmanden anser som en rival i forhold til sin partner. Det kan bemærkes, at ingen drab, som hører til kategorien 'andet familiedrab' i EHM's typologi, hører til klassen 'jalousi/separation'.

Klasse 2 'psykisk utilregnelighed' vedrører 41²⁴ drab, hvoraf 18 tilfælde kan klassificeres under 'andet drab i familien' i EHM's typologi, mens 15 angår 'drab begået af psykisk syg (ikke familie)'. Alle drab tilhørende sidstnævnte kategori falder under klasse 2. Denne klasse er den af de tre klasser, som indeholder flest 'barnedræb', mens kun tre ud af de 31 'partnerdræb', med et kendt motiv, hører til denne klasse.

Klasse 3 'uretfærdighed, konflikt og berigelse' omfatter 81 drab, som set ud fra EHM's typologier vedrører alle 'røveridræb', drab i 'kriminelt miljø', drab begået i forlængelse af 'natte-livsvold' samt størstedelen af de drab, der er kategoriseret som 'andet drab i ikke-kriminelt miljø'. Denne klasse af motiver minder om typer af bevæggrunde, som ifølge anden forskning dominerer de fleste drab i lande med høje drabsrater (Eisner 2013). Denne klasse af motiver omfatter også en del 'partnerdræb'.

Der er lige så mange partnerdræb, hvor bevæggrunden er uretfærdighed, konflikt eller ønske om berigelse, som der er partnerdræb, hvor motivet er jalousi/separation. En forskel mellem partnerdræb i de to klasser er dog, at partnerdræbene begået ud fra 'uretfærdighed, konflikt og berigelse' har en lige fordeling af mandlige og kvindelige gerningsmænd, mens det primært er mandlige gerningsmænd i de andre tilfælde, jf. nedenfor. Det bemærkes, at selvom antallet af partnerdræb i de to klasser er ens, er andelen af partnerdræb langt højere i drab med jalousi/separation som motiv, grundet klassens mindre størrelse.

²⁴ Af hensyn til anonymitet beskrives ikke alle de 41 ud fra EHM's typologi.

5.1.2

Motiver og køn

I dette afsnit tages der udgangspunkt i de tre klasser af motiver, som holdes op imod gerningsmandens og offerets køn samt EHM's typologi. Der fokuseres på sammenhænge, hvor der er et tydeligt mønster i forhold til køn.

For så vidt angår klasse 1 'jalousi/separation' gælder, at de fleste drab tilhørende denne klasse er partnerdrab. De gerningsmænd, der begår partnerdrab i denne klasse, er næsten udelukkende er mænd.

Klasse 2 'psykisk utilregnelighed' er ligesom drab generelt kendetegnet ved, at de fleste gerningsmænd er mænd. Dette er dog ikke tilfældet for de barnedrab, der tilhører klassen psykisk utilregnelighed. Alle barnedrab begået i denne klasse, er begået af en kvinde. Mænd, der dræber deres eget barn, har typisk et andet motiv.

Klasse 3 'uretfærdighed, konflikt og berigelse' omfatter næsten alle de kvinder, der begår partnerdrab. Klassen omfatter antalsmæssigt lige så mange mænd, der begår partnerdrab, som kvinder. For mænd gælder det dog, at 'jalousi/separation' er det hyppigste motiv i partnerdrab. Dette resultatet ligger i tråd med tidligere forskning (Eriksson og Mazerolle 2013). Klasse 3 'uretfærdighed, konflikt og berigelse' omfatter desuden relativt mange drab, hvor ofre og gerningsmænd typisk begge er mænd. Flere teoretiske forklaringer af drab begået af og mod mænd tager udgangspunkt i begreber som status, ære, respekt og konkurrence (Katz 1988; Luckenbill 1977; Daly og Wilson 1988). Som det fremgår af det tidligere, er drab i kriminelle miljøer mellem mænd typisk knyttet til adgangen til det illegale narkotikamarked og til territorier i byen, jf. afsnit 4.13.

Samlet ses, at motivet kan variere inden for samme type af drab, alt efter gerningsmandens køn.

5.2

Mønstre – karakteristika ved gerningsmænd

I dette afsnit dannes de latente klasser på baggrund af gerningsmandens køn, herkomst, misbrug/påvirkning af euforiserende stoffer og alkohol samt mentaltilstand. Det fremgår af Bilag B, at en model med tre latente klasser har den bedste balance mellem fit og simplicitet.

Tabel 18 præsenterer størrelsen af hver af klasserne i modellen samt sandsynligheden for at observere de manifesterede variable givet den latente klasse. Gerningsmændene er inddelt i de tre klasser, alt efter hvilken klasse de med størst sandsynlighed tilhører. For hver af de prædikterede klasser præsenteres også gerningsmændenes gennemsnitsalder samt andelen af gerningsmænd, der har en tidligere fældende afgørelse. Disse er i tabellen adskilt fra modellens parametre af en vandret streg og fremgår nederst.

Tabel 18

Latent klasseanalyse, karakteristika ved gerningsmænd

	Klasse 1	Klasse 2	Klasse 3
	Den rusfri	Den alkoholpåvirkede misbruger	Stofmisbruger
	52 %	32 %	16 %
Mand	85 %	88 %	92 %
Kvinde	15 %	12 %	8 %
Dansk oprindelse	49 %	88 %	71 %
Indvandrer m.v./efterkommer	51 %	12 %	29 %
Alkoholpåvirket	19 %	94 %	0 %
Alkoholmisbruger	0 %	94 %	0 %
Påvirket euf.stoffer	0 %	46 %	68 %
Misbruger euf.stoffer	0 %	64 %	100 %
Ikke-afvigende/ikke mentalundersøgt	34 %	9 %	29 %
§ 69 mangelfuldt udviklet m.v.	44 %	72 %	31 %
§ 16 psykisk syg m.v.	22 %	19 %	41 %
Gennemsnitsalder (år)	31	39	30
Tidligere afg., personfarlig krim.	14 (17 %)	27 (54 %)	11 (46 %)
Tidligere afg., euforiserende stoffer	8 (10 %)	19 (38 %)	11 (46 %)
Tidligere afg., ejendomskrim.	21 (26 %)	26 (52 %)	16 (67 %)

Klasse 1 'den rusfri' er den største af de tre klasser, som estimeret omfatter halvdelen af de personer, der dømmes for drab i Danmark. 82 gerningsmænd tildeles denne klasse. Denne klasse er kendetegnet ved at betinge en lav sandsynlighed for, at gerningsmanden vurderes som værende påvirket eller misbruger af alkohol eller euforiserende stoffer på gerningstids-

punktet. Sammenlignet med de andre klasser er der højere sandsynlighed for, at gerningsmanden har anden baggrund end dansk. Klassen betinger desuden til sammenligning med de øvrige klasser en relativ høj sandsynlighed for, at gerningsmanden har en ikke-afvigende mentaltilstand/ikke er blevet mentalundersøgt, dog ses 44 pct. og 22 pct. sandsynlighed for at høre under henholdsvis straffelovens § 69 og straffelovens § 16. Betragtes andelen, der har en tidligere fældende afgørelse, er denne relativ lav for de tre opgjorte typer af kriminalitet til sammenligning med de øvrige klasser af gerningsmænd.

Klasse 2 'den alkoholpåvirkede misbruger' omfatter 50 pct. af gerningsmændene. Givet denne klasse har en gerningsmand en høj sandsynlighed for at være vurderet påvirket af alkohol og, i forhold til klasse 1, en høj sandsynlighed for at være påvirket af euforiserende stoffer i forbindelse med drabet. Desuden betinger klassen en høj sandsynlighed for, at gerningsmanden er vurderet som misbruger af alkohol og, relativt til klasse 1, af euforiserende stoffer. Givet denne klasse er der desuden en relativt høj sandsynlighed for, at gerningsmanden har dansk baggrund. Sandsynligheden for, at personen hører under straffelovens § 69, mangelfuldt udviklede m.v., er højere end i de to andre klasser. Sammenlignet med de to andre klasser har gerningsmænd kategoriseret som 'den alkoholpåvirkede misbruger' den højeste sandsynlighed for at have en tidligere fældende afgørelse for personfarlig kriminalitet. Gerningsmændene, prædikeret til at tilhøre denne klasse, er desuden i gennemsnit ældre end gerningsmændene i de andre klasser.

Klasse 3 'stofmisbruger' omfatter 24 af gerningsmændene. Alle tre klasser er kendetegnet ved, at der er en langt højere betinget sandsynlighed for, at gerningsmanden er en mand end en kvinde. Dog adskiller denne klasse sig ved en lidt højere sandsynlighed for mandlige gerningsmænd end de øvrige klasser. Klassen er kendetegnet ved en høj betinget sandsynlighed for, at gerningsmanden er vurderet som værende påvirket og/eller misbruger af euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Sammenlignet med de to andre klasser er der desuden en høj betinget sandsynlighed for, at gerningsmanden hører under straffelovens § 16. I forhold til klasse 1 og 2 har relativt mange af gerningsmændene tidligere fældende afgørelser for lov om euforiserende stoffer og ejendoms kriminalitet.

5.2.1

Karakteristika ved gerningsmænd og EHM's typologi

Følgende betragtes de tre klasser, identificeret via latent klasseanalyse, i forhold til EHM's typologi. Der tages udgangspunkt i de enkelte klasser. Der fokuseres på de typer af drab i EHM's typologi, som en relativt høj andel – eller en relativt lille andel – af gerningsmændene i den givne klasse har begået.

Betragtes klasse 1 'den rusfri' ses, at gerningsmænd tilhørende denne klasse relativt ofte har begået 'barnedrab (i familie)'. Sammenlignet med klasse 2 har relativt mange af gerningsmændene i denne klasse (klasse 1) ligeledes begået drab klassificeret som 'andet familiedrab' i EHM's typologi. Denne klasse af gerningsmænd begår desuden relativt sjældent drab klassificeret som 'begået af psykisk syg (ikke familie)' sammenlignet med de to andre klasser af gerningsmænd.

I klasse 2 'den alkoholpåvirkede misbruger' ses, at relativt mange af gerningsmændene begår drab kategoriseret som 'natteligsvold' i EHM's typologi. Gerningsmændene tilhørende denne klasse begår sjældent 'barnedrab (i familie)' og i ingen tilfælde 'røveridræb'. Andelen af gerningsmænd i denne klasse, der har begået 'partnerdrab' og 'andet drab i ikke-kriminelt miljø', er relativt høj sammenlignet med klasse 3, men på niveau med klasse 1. Denne klasse af gerningsmænd begår sjældent 'andet familiedrab'.

I klasse 3 'stofmisbruger' ses, at relativt mange af gerningsmændene har begået drab i 'kriminelt miljø' i henhold til EHM's typologi. Relativt få gerningsmænd i denne klasse har begået 'partnerdrab' og 'andet drab i ikke-kriminelt miljø', sammenlignet med de to andre klasser.

5.3

Mønstre – lighed mellem offer og gerningsmand

I dette afsnit dannes de latente klasser på baggrund af ligheder mellem offeret og den primære gerningsmand set ud fra køn, herkomst og alder. Der arbejdes i dette afsnit med en model med to latente klasser, da denne model har den bedste balance mellem fit og simplicitet, se også Bilag B.

Tabel 19

Latent klasseanalyse, lighed mellem offer og gerningsmand

	Klasse 1	Klasse 2
	Dansk baggrund	Unge efterkommere/ indvandrere m.v.
	59 %	41 %
<i>Offer</i>		
Mand	59 %	66 %
Kvinde	41 %	34 %
Dansk oprindelse	100 %	32 %
Indvandrer/efterkommer	0 %	68 %
<= 14 år	9 %	3 %
15-29 år	13 %	40 %
30-49 år	34 %	39 %
50-64 år	30 %	7 %
>= 65 år	14 %	10 %
<i>Gerningsmand</i>		
Mand	85 %	91 %
Kvinde	15 %	9 %
Dansk oprindelse	100 %	25 %
Indvandrer/efterkommer	0 %	75 %
15-29 år	38 %	60 %
30-49 år	43 %	34 %
50-64 år	11 %	3 %
>= 65 år	8 %	3 %

De to klasser fremgår af tabel 19. Den største forskel mellem de to klasser er herkomst (både offer og gerningsmand). Klasse 1 'dansk baggrund' er den største klasse. 59 pct. af drabene i undersøgelsen tilhører ifølge modellen denne klasse. Klassen er karakteriseret ved, at både offer og gerningsmand er af dansk oprindelse. Klassen er yderligere karakteriseret ved en

højere betinget sandsynlighed for, at offeret er kvinde, til sammenligning med klasse 2, 'unge efterkommere/indvandrere m.v.' Med hensyn til gerningsmandens køn er der ikke tydelig forskel mellem de to klasser. Givet klasse 1, er den betingede sandsynlighed for at observere en gerningsmand i de tre ældste aldersgrupper højere til sammenligning med klasse 2. Et lignende mønster tegner sig med hensyn til offerets alder. Særligt i aldersgruppen 15-29 år er den betingede sandsynlighed for, at offeret tilhører klassen langt højere for drab i klassen 'unge efterkommere/indvandrere m.v.' end klassen 'dansk baggrund'. Aldersforskellen mellem de to klasser skal også ses ud fra, at efterkommere gennemsnitligt set er betydeligt – og indvandrere lidt – yngre end personer med dansk baggrund, når hele befolkningen i Danmark betragtes (DST 2017).

Overordnet indikerer de to klasser, at der er en lighed mellem ofre og gerningsmands demografiske kendetegn. Tendensen er dog ikke tydelig i forhold til køn. Uanset hvilken klasse et drab hører til, er gerningsmanden med overvejende sandsynlighed en mand, mens offerets køn i højere grad varierer over klasserne.

5.3.1

Demografisk lighed og EHM's typologi

94 (cirka to tredjedele af drabene i denne undersøgelse) er prædikeret til at tilhøre klassen 'dansk baggrund', mens de resterende 56 drab er prædikeret til at tilhøre klasse 2 'unge efterkommere/indvandrere m.v.'. Derfor vil de fleste af kategorierne i EHM's typologi også typisk være mest udbredte i den førstnævnte klasse.

Tages der omvendt set udgangspunkt i de to klasser, er fordelingen af drabstyper ud fra EHM, dog meget ens. Primært for 'barnedrab (i familien)' ses en betydelig forskel. I klassen 'dansk baggrund' er en højere andel af drabene 'barnedrab (i familien)' sammenlignet med klassen 'unge efterkommere/indvandrere m.v.'.

5.4

Mønstre – umiddelbart tilgængelige oplysninger

I dette afsnit skabes latente klasser ud fra de oplysninger, som ofte er umiddelbart tilgængelige, når et drab opdages, herunder offerets køn, alder og herkomst, drabsmetode samt gerningssted.²⁵ Der arbejdes i dette afsnit med en model med to latente klasser, da denne model har den bedste balance mellem fit og simplicitet, se også Bilag B.

Tabel 20 præsenterer de to klasser. Klasserne er omtrent lige store. De adskiller sig særligt i forhold til gerningssted.

Tabel 20

Latente klasser, oplysninger når drab opdages

	Klasse 1	Klasse 2
	Offentlige omgivelser	I private rammer
	49 %	51 %
Offer, mand	84 %	40 %
Offer, kvinde	16 %	60 %
Offer, dansk baggrund	64 %	80 %
Offer, efterkommer/indvandrer m.v.	36 %	20 %
Gerningssted, privat bolig	42 %	86 %
Gerningssted, institution, arbejdsplads m.v.	12 %	14 %
Gerningssted, offentligt område/vej m.v.	45 %	0 %
Offer, <= 14 år	0 %	13 %
Offer, 15-29 år	39 %	9 %
Offer, 30-49 år	43 %	29 %
Offer, 50-64 år	12 %	29 %
Offer, >= 65 år	5 %	20 %
Drabsmetode, skydevåben	26 %	2 %
Drabsmetode, skarp vold	57 %	40 %
Drabsmetode, stump vold	12 %	18 %
Drabsmetode, kvælning	0 %	37 %
Drabsmetode, anden	5 %	4 %

²⁵ Gerningsstedet er omkodet til at indeholde tre kategorier: I) private boliger, II) offentlige områder og veje m.v. samt III) institutioner, arbejdspladser m.v. (indeholder institutioner/bosteder for psykisk syge og socialt udsatte samt 'andet'-kategorien præsenteret i den deskriptive analyse, der omfatter bl.a. private køretøjer og arbejdspladser).

Betinget klasse 1 'offentlige omgivelser' har drab 45 pct. sandsynlighed for at være begået på et offentligt område. Givet klasse 2 'i private rammer' har drab en sandsynlighed på 0 pct. for at være begået i et offentligt område. Klassen 'i private rammer' er særligt kendetegnet ved en høj sandsynlighed for at være begået i en privat bolig.

I forhold til klassen 'offentlige omgivelser' er et offer i klassen 'i private rammer' med højere sandsynlighed en kvinde, af dansk oprindelse, i de yngste eller ældste aldersgrupper, samt dræbt ved kvælning.

Mest markant ved klassen 'i det offentlige' er, at offeret med overvejende sandsynlighed er en mand. Ofrene er desuden hyppigere i aldersgrupperne 15-29 år og 30-49 år. Derudover er offeret med højere sandsynlighed dræbt med skarp vold eller med skydevåben til sammenligning med klassen 'i private rammer'.

5.4.1

Når et drab opdages og relation

I tabel 21 er relationen mellem offer og gerningsmand set i forhold til de to klasser dannet ud fra oplysninger, når et drab opdages. Når der fokuseres på drab, der lige er opdaget, vil relationen typisk være af interesse, da gerningsmanden ikke i alle tilfælde vil være identificeret på dette tidspunkt. 70 drab er præsideret til at tilhøre klassen 'offentlige omgivelser', mens 80 drab er præsideret til at tilhøre klassen 'i private rammer'.

Tabel 21

Latente klasser, umiddelbart tilgængelige oplysninger og relation mellem offer og gerningsmand

	Klasse 1		Klasse 2	
	Offentlige omgivelser		I private rammer	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
(Eks)partner	9	13	26	33
Andet familie	26	37	38	48
Ikke-nær relation	35	50	16	20
Total	70	100	80	100

Som det fremgår af tabellen, er drab tilhørende klassen 'offentlige omgivelser' med 50 pct. sandsynlighed begået af en gerningsmand, der ikke havde en nær relation til offeret, mens den tilsvarende andel blandt drab tilhørende klassen 'i private rammer' er 20 pct. Omvendt er sandsynligheden for, at gerningsmanden er en (eks)partner langt højere, hvis drabet tilhører klassen 'i private rammer'.

- Adams, Jennifer J. og Jesenia M. Pizarro (2014). "Patterns of Specialization and Escalation in the Criminal Careers of Gang and Non-Gang Homicide Offenders". I: *Criminal Justice and Behavior* 41, s. 237–255.
- Bijleveld, Catrien og Paul Smit (2006). "Homicide in the Netherlands: On the Structuring of Homicide Typologies". I: *Homicide Studies* 10.3, s. 195–219.
- Brookman, Fiona (2003). "Confrontational and Revenge Homicides Among Men in England and Wales". I: *Australian and New Zealand Journal of Criminology* 36.1, s. 34–59.
- Brookman, Fiona, Edward R. Maguire og Mike Maguire (2017a). "Introduction: Homicide in Global Perspective". I: *The Handbook of Homicide*. Udg. af Fiona Brookman, Edward R. Maguire og Mike Maguire. John Wiley & Sons Inc., s. xix–xxiv.
- Brookman, Fiona, Edward R. Maguire og Mike Maguire, red. (2017b). *The Handbook of Homicide*. John Wiley & Sons, Inc.
- Bänziger, Matthias og Martin Killias (2014). "Unsolved homicides in Switzerland: Patterns and explanations". I: *European Journal of Criminology* 11.5, s. 619–634.
- Campbell, Jacquelyn C. m.fl. (2003). "Assessing Risk Factors for Intimate Partner Homicide". I: *National Institute of Justice Journal* 250, s. 14–19.
- Collins, Linda M. og Stephanie T. Lanza (2010). *Latent Class and Latent Transition Analysis: With Applications in the Social, Behavioral, and Health Sciences*. John Wiley & Sons, Inc.
- Crichton, John H. M. (2017). "Falls in Scottish homicide: Lessons for homicide reduction in mental health patients". I: *BJ Psych Bulletin*. 41
- Daly, M. & Wilson, M. 1988, *Homicide*, Aldine de Gruyter, New York.
- Dobash, R. E. og R. P. Dobash (2017). "When Women are Murdered". I: *The Handbook of Homicide*. Udg. af Fiona Brookman, Edward R. Maguire og Mike Maguire. John Wiley & Sons Inc., s. 131–148.
- Dobash, R. E., R. P. Dobash m.fl. (2004). "Not an Ordinary Killer — Just an Ordinary Guy". I: *Violence Against Women* 10.6, s. 577–605.
- DST (2012). *Statistisk årbog 2012*. Danmarks Statistik.
- DST (2013). *Statistisk årbog 2013*. Danmarks Statistik.
- DST (2014). *Statistisk årbog 2014*. Danmarks Statistik.
- DST (2015). *Statistisk årbog 2015*. Danmarks Statistik.
- DST (2016). *Statistisk årbog 2016*. Danmarks Statistik.
- DST (2017). *Statistisk årbog 2017*. Danmarks Statistik.
- Dziak, John J. m.fl. (2012). *Sensitivity and specificity of information criteria*. Tek. rap. The Methodology Center, The Pennsylvania State University.

- Eisner, Manuel (2013). "What causes Large-Scale Variation in Homicide Rates?" I: *Aggression in Humans and Other Primates*. Udg. af Hans-Henning Kortüm og Heinze Jürgen. Walter de Gruyter.
- Eriksson, Li og Paul Mazerolle (2013). "A General Strain Theory of Intimate Partner Homicide". I: *Aggression and Violent Behavior* 18.5., 462-470
- Gottlieb, P., G. Gabrielsen og P. Kramp (1988). "Increasing rates of homicide in Copenhagen from 1959 to 1983". I: *Acta Psychiatrica Scandinavica* 77, s. 301-308.
- Granath, Sven, Johanna Hagstedt m.fl. (2011). *Homicide in Finland, the Netherlands and Sweden: A First Study on the European Homicide Monitor Data*. Tek. rap. The National Council for Crime Prevention, Sweden m.fl.
- Granath, Sven og Joakim Sturup (2018). "Homicide clearance in Sweden 1990-2013 with special reference to firearm-perpetrated homicides". I: *Journal of Scandinavian Studies in Criminology* 19.1, s. 98-112.
- Heide, Kathleen M. (2017). "Parricide Encapsulated". I: *The Handbook of Homicide*. Udg. af Fiona Brookman, Edward R. Maguire og Mike Maguire. John Wiley & Sons Inc., s. 197-212.
- Hughes, Nicholas S., Andrea M. Macaulay og John H.M. Crichton (2012). "Kitchen knives and homicide by mentally disordered offenders: A systematic analysis of homicide inquiries in England 1994-2010". I: *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology* 23.
- Hillbrand, Marc m.fl. (1999). "Parricides: Characteristics of offenders and victims, legal factors, and treatment issues". I: *Aggression and Violent Behavior* 4.2, s. 179-190.
- Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2006). *Psykisk Sygdom og Kriminalitet*. Tek. rap. Indenrigs- og Sundhedsministeriet.
- Johnson, H og T Hotton (2003). "Losing control: Homicide risk in estranged and intact intimate relationships". I: *Homicide Studies* 7, s. 58-84.
- Justitsministeriet (2016). *Bekendtgørelse af straffeloven 2016*. LBK nr. 1052.
- Justitsministeriets Forskningskontor, JM (2014). *Drab i Danmark 2008-2011*. Tek. rap. København: Justitsministeriet.
- Karlson, Kristian B. (2017). Latent klasseanalyse. I M. Frederiksen, P. Gundelach, & R. Skovgaard Nielsen (red.), *Survey: Design, stikprøve, spørgeskema, analyse* (s. 295-310). København: Hans Reitzels Forlag.
- Katz, Jack (1988). *Seductions of Crime: Moral and Sensual Attractions in Doing Evil*. New York: Basic Books.
- Kivivuori, Janne, Karoliina Suonpää og Martti Lehti (2014). "Patterns and theories of European homicide research". I: *European Journal of Criminology* 11.5, s. 530-551.
- Lanza, Stephanie T. m.fl. (2015). *LCA Stata Plugin Users' Guide Version 1.2*. Tek. rap. The Pennsylvania State University.

- Levin, Jack og James Alan Fox (2017). "Multiple Homicide: Understanding Serial and Mass Murder". I: *The Handbook of Homicide*. Udg. af Fiona Brookman, Edward R. Maguire og Mike Maguire. John Wiley & Sons Inc., s. 249–267.
- Liem, Marieke (2017). "Homicide in Europe". I: *The Handbook of Homicide*. Udg. af Fiona Brookman, Edward R. Maguire og Mike Maguire. John Wiley & Sons Inc.
- Liem, Marieke m.fl. (2019). "Homicide clearance in Western Europe". I: *European Journal of Criminology*, 16(1) s. 81–101.
- Luckenbill, David F. (1977). "Criminal Homicide as Situated Transaction". I: *Social Problems* 25.2, s. 176–186.
- Malmquist, Carl P. (2017). "Infanticide". I: *The Handbook of Homicide*. Udg. af Fiona Brookman, Edward R. Maguire og Mike Maguire. John Wiley & Sons Inc., s. 180–196.
- Marleau, Jacques D., Nathalie Auclair og Frédéric Millaud (2006). "Comparison of Factors Associated with Parricide in Adults and Adolescents". I: *Journal of Family Violence* 21.5, s. 321–325.
- McCutcheon, Allan L. (1987). *Latent Class Analysis. Quantitative Applications in the Social Sciences*. Sage Publications Inc.
- Messerschmidt, J. 1987, *Capitalism, Patriarchy and Crime: Towards a Socialist Feminist Criminology*, Rowan & Littlefield, Totowa, NJ.
- Meyer, Cheryl L. og Michelle Oberman (2001). *Mothers Who Kill Their Children: Understanding the Acts of Moms from Susan Smith to the "Prom Mom"*. NYU Press.
- Mouzos, J. og C. Rushforth (2003). *Homicide in Australia*. Tek. rap. Australian Institute of Criminology.
- Papachristos, Andrew V. (2009). "Murder by Structure: Dominance Relations and the Social Structure of Gang Homicide". I: *American Journal of Sociology* 115.1, s. 74–128.
- Pizarro, Jesenia M. (2017). "Gang Homicide in the United States: What We Know and Future Research Directions". I: *The Handbook of Homicide*. Udg. af Fiona Brookman, Edward R. Maguire og Mike Maguire. Son Wiley & Sons Inc., s. 73–88.
- Pizarro, Jesenia M. & McGloin, Jean Marie (2006). Explaining gang homicides in Newark, New Jersey: Collective behavior or social disorganization? *Journal of Criminal Justice*. 34. 195-207.
- Pritchard, Colin (2012). "Family Violence in Europe, Child Homicide and Intimate Partner Violence". I: *Handbook of European Homicide Research*. Udg. af Marieke C. A. Liem og William Alex Pridemore. 1. udg. Springer-Verlag New York.
- Rigsadvokaten (2017). *Psykisk afvigende kriminelle*.
- Ritzau (2017). "Ritzau Plus: De seneste ti års drab". I: *Ritzaus Bureau*.
- Smit, Paul R., Rinke R. de Jong og Catrien C. J. H. Bijleveld (2013). "Homicide Data in Europe: Definitions, Sources, and Statistics". I: *Handbook of European Homicide Research*. Udg. af Marieke C. A. Liem og William Alex Pridemore. Springer, s. 5–24.

United Nations (2013). *Global Study on Homicide*. Tek. rap. United Nations Office on Drugs and Crime.

Varano, Sean P. og Joseph B. Kuhns (2017). "Drug-Related Homicide". I: *The Handbook of Homicide*. Udg. af Fiona Brookman, Edward R. Maguire og Mike Maguire. John Wiley & Sons Inc., s. 89–104.

Wolfgang, Marvin og Franco Ferracuti (1967). *The Subculture of Violence*. London: Tavistock.

Öberg, Jonas og Klara Hradilova Selin (2019). *Dödligt våld i Sverige 1990-2017. Omfattning, utveckling och karaktär*. Brå

Bilag A Latent klasseanalyse, metodisk udspecificering

Følgende bilag indeholder en kort matematisk beskrivelse af principperne bag latent klasseanalyse samt en beskrivelse af den statistiske usikkerhed, der er forbundet til forholdet mellem antallet af manifeste variable og observationer i modellerne.

Likelihood-funktionen

Ligning 1 er *likelihood-funktionen*, der viser, at sandsynligheden for at observere et bestemt sæt af udfald af de manifeste variable ($\mathbf{y}$ vektoren) er en funktion af sandsynligheden for medlemskab af hver latent klasse (γ parametrene) og sandsynligheden for at observere hvert udfald af de manifeste variable givet den latente klasse (ρ parametrene). Denne funktion danner grundlag for at tildele hvert individ eller drab en latent klasse. $j = 1, \dots, J$ er de manifeste variable. Variabel j har $r_j, \dots, R_j$ kategorier. y_j er element j i vektoren med udfald, $\mathbf{y}$, for en given observation. $I(y_j = r_j)$ er en indikatorfunktion, der sættes lig med 1, hvis udfaldet af j i $\mathbf{y}$ er lig med r_j . Indikatorfunktionen bruges til at tælle, hvor mange ρ parametre der skal ganges sammen for hver observation. Den latente variabel har $c = 1, \dots, C$ latente klasser (Collins og Lanza 2010).

$$P(\mathbf{Y} = \mathbf{y}) = \sum_{c=1}^C \gamma^c \prod_{j=1}^J \prod_{r_j=1}^{R_j} \rho_{j,r_j|c}^{I(y_j=r_j)} \quad (1)$$

Forholdet mellem manifeste variable og antallet af observationer

I udvælgelsen af antallet af manifeste variable, der skal indgå i den enkelte model, er det relevant at tage højde for antallet af observationer (f.eks. ofre eller gerningsmænd), som det anvendte datamateriale dækker over. Modeller baseret på datamateriale med få observationer er, alt andet lige, forbundet med en større statistisk usikkerhed end modeller baseret på datamateriale med mange observationer. Den statistiske usikkerhed i latent klasseanalyse kan desuden øges, i takt med at der tilføjes flere manifeste variable. For hver latent klasse estimeres der et parameterestimat for hvert udfald i de manifeste variable. I en model med mange parametre, og relativt få observationer, vil der være en fare for at overestimere modellen. Med andre ord vil modellens parameter have større risiko for at være udtryk for tilfældigheder i stedet for faktiske statistiske regulariteter. Der er dog forsøgt at tage højde for dette potentielle problem ved hovedsageligt at anvende BIC-værdier til modelselektion. Ved at lade modelselektionen guide af BIC-værdier mindskes risikoen for overestimering (Dziak m.fl. 2012).

Bilag B Modelselektion

Bilag B viser BIC og AIC værdier for de modeller, der præsenteres i undersøgelse analyse af latente klasser. Alle modeller er testet ved et til fire latente klasser.

Modelselektion latente bevæggrunde

Ud fra tabel 22 vælges en tre-klassemodel til at analysere latente bevæggrunde for drab. BIC er lavest ved tre klasser, mens AIC er næstlavest.

Tabel 22

Motiver, modelselektion

Latente klasser (C)	BIC	AIC
C = 1	272	249
C = 2	255	205
C = 3	240	163
C = 4	262	158

Modelselektion, klasser af gerningsmænd

I tabel 23 opgøres BIC og AIC for modeller med et til fire latente klasser. BIC indikerer, at en tre-klassemodel har det bedste fit på data, når der arbejdes med de anvendte karakteristika vedrørende gerningsmænd. AIC er her næstlavest.

Tabel 23

Karakteristika ved gerningsmænd, modelselektion

Latente klasser (C)	BIC	AIC
C = 1	1413	1389
C = 2	1310	1258
C = 3	1291	1212
C = 4	1304	1197

Modelselektion, demografisk lighed mellem offer og gerningsmand

I tabel 24 præsenteres kriterierne for modelselektion til analysen af latent lighed mellem gerningsmænd og ofre. BIC og AIC har bedst balance mellem fit og simplicitet ved en model med to klasser. Der arbejdes derfor videre med en to-klassemodel i analysen af lighed mellem gerningsmand og offer.

Tabel 24

Demografisk lighed mellem offer og gerningsmand, modelselektion

Latente klasser (C)	BIC	AIC
C = 1	1507	1471
C = 2	1488	1413
C = 3	1527	1412
C = 4	1572	1419

Modelselektion, oplysninger når drab opdages

Tabel 25 viser, at det bedste fit findes ved en to-klassemodel, når der arbejdes med oplysninger, som typisk er tilgængelige, når et drab opdages.

Tabel 25

Når et drab opdages, tilgængelige oplysninger, modelselektion

Latente klasser (C)	BIC	AIC
C = 1	1550	1514
C = 2	1548	1473
C = 3	1586	1472
C = 4	1627	1474

Typer af drab i Danmark

Forfatter

Mikkel Møller Okholm

Dato

Februar 2020

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Telefon

72 26 84 00

Email

jm@jm.dk

ISBN

978-87-93469-33-4